

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

**Index scholarum quae, ..., in Universitate Fridericia
Guilelmia Rhenana ... publice privatimque habebuntur**

Universität <Bonn>

Bonnae, WS 1839/40(1839) - WS 1895/96(1895)[?]

SS 1871

urn:nbn:de:hbz:5:1-14994

INDEX SCHOLARVM

QVAE

SVMMIS AVSPICIIS

REGIS AVGVSTISSIMI

G V I L E L M I

IMPERATORIS GERMANIAE GLORIOSISSIMI

IN

VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA

PER MENSES AESTIVOS A. CIOIOCCCLXXI.

A DIE XVII M. APRILIS

PVBlice PRIVATIMQVE HABEBVNTVR

PRAECEDIT FRIDERICI HEIMSOETHI
DE INTERPOLATIONIBVS COMMENTATIO TERTIA

BONNAE

FORMIS CAROLI GEORGI

1871

neru
mod
qua
mat
saec
in d
tissi
sunt
inco
mag
vide

turi
mon
pact
ut si
a gr
tuitis
poss
inept
etsi
mum
quo
tentis
sand

RECTOR ET SENATVS

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE RHENANAE

CIVIBVS

S.

Notum hodie omnibus est exemplis certissimis, veterum scripta in longo quo ad nos pervenerunt itinere multa et varia in se recepisse addimenta ab auctoribus longe alienissima. cuiusmodi maculis cum reliqui paene omnes scriptores adfecti sunt tum tragicorum potissimum fabulae, quae antiquis iam temporibus ab histrionibus sive in eorum gratiam amplificatae, dein a grammaticis ad reparanda vitia interim in codices inlapsa interpolatae, denique posterioribus Graeciae saeculis ab inverecundissimo quoque grammatista ineptiis fucatae atque commaculatae sunt. Et in deprehendendis removendisque hisce interpolationibus hodie editores operam conlocant solertissimam, qua non pauci iam tragicorum loci a foedis posteriorum hominum commentis repurgati sunt. Sed celari tamen nequit, eam esse non nullorum nostris temporibus in hac re tractanda inconsiderantiam artisque subtilioris contemptum, ut summorum poetarum scripta iamiam violari magis atque lacerari quam emendari et in pristinum nitorem restitui coeperint. ut non inutile videatur cautiones in hac re maxime necessarias definire.

Etenim in his ut in omnibus interpolationibus conprobandum est primum, id quod damnatum sumus non posse ab ipso scriptore profectum esse; dein consulto additum esse ab alio ita demonstrandum, ut quid ille invenerit et quo consilio aliquid addiderit aperiatur. hoc enim solo pacto interpolationes distinguuntur et ab eis quae forte oblata in verba scriptoris inreperunt — ut si quod sive interpretamentum sive scriptum quaecumque inter lineas sive in margine codicis a grammatico lectoreve adpictum cum verbis scriptoris transcriptum est — et ab eis quae fortuitis librariis erroribus commutata videntur cum reliquis non concinere. Iam ut iudicari possit a quonam quid scriptum sit necesse est primum apertum sit quid scripserit ille. ergo ineptum est locos corruptos antequam emendati sunt interpolatoribus tribuere. quod praeceptum etsi omnium simplicissimum est tamen tantopere non pauci hodie neglegunt, ut ea ipsa potissimum quorum sententiam propter vitia graviora dispicere non contigit interpolatoribus dare soleant. quo fit, ut non raro loci vel maxime egregii, qui propter id ipsum quod non vulgares sive sententias sive verba continebant male a librariis traditi sunt, scriptoribus subripiantur. A propulsanda igitur hac consuetudine a disciplina artis alienissima initium capere iuvat.

Et hoc quidem per se manifestum est, in omnibus locis ubi verba ita corrupta sunt ut sententia prorsus obscurata sit, primum quaerendum esse quid olim scriptum fuerit, dein iudicandum de auctore. neque enim de re incognita iudicare licet, neque artis est ex incertis incertas praesumere suspitiones. Idem autem faciendum est, ubicumque verba reperiantur ita aliena ab re ut non possint a quoquam consulto sic scripta esse, sed tantum fortuito orta. sin corrupta quidem sunt, sed ita tamen comparata, ut de sententia ac scriptoris voluntate dubitari nequeat, primum videndum, utrum sententiae eiusmodi sint ut possint a scriptore profectae esse necne; si possunt, num verba ita restitui queant, ut singula quaeque cum scriptore concinant. Etiam ubi duae sententiae non congruunt inter se, priusquam alterutram sive utramque damnemus, de utraque separatim videndum, utrum rebus apta sit necne; si per se quidem utraque aequae apta, num ita possit altera cum altera copulari, ut recte se habeant omnia. His praemissis de singulis videamus.

In fabulae Aeschyleae Septem ad Thebas v. 622 Eteocles Lasthenem Thebanum Amphiarao opponendum sic describit:

γέροντα τὸν νοῦν, σάρκα δ' ἡβῶσαν φέσει (φέρει, φέγη)
ποδῶνες ὄμμα, χεῖρα δ' οὐ βραδύνεται
παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἀρπάσαι δόρυ.

in his verba *σάρκα δ' ἡβῶσαν φέσει* *ποδῶνες ὄμμα* prorsus nihil significant, ut non dubitandum sit quin olim alia scripta fuerint. haec igitur investiganda. et plurimis quidem inde a Wellauero poeta *σάρκα δ' ἡβῶσαν φέσει* scripsisse videbatur, etsi verba *ποδῶνες ὄμμα* sic non habent quo nitantur. Dindorfio autem nunc alter versus integer omitti posse videbatur. itaque Aeschylum nil nisi haec scripsisse adfirmat:

γέροντα τὸν νοῦν, σάρκα δ' ἡβῶσαν φέσει
παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἀρπάσαι δόρυ.

his igitur interpolator interposuisse verba *ποδῶνες ὄμμα χεῖρα δ' οὐ βραδύνεται* dicitur. cur hoc fecerit et quo consilio non additur neque unde verba haud sane vulgaria, sed veterem certe poetam redolentia ille sumserit. nec denique elegantiae defectus explicatur quo ipse poeta *σάρκα ἡβῶσαν* dixerit *ἀρπάσαι δόρυ*, quod alias manus dexteritate fieri dicitur. haec ipsa autem manus cum in verbis *χεῖρα δ' οὐ βραδύνεται* praesto sit, quid est cur dubitemus, quin haec quidem ab ipso poeta profecta sint, antecedentia autem quae aperte aliquid mendi traxerunt ita corrupta esse, ut pristinus verborum nexus sublatus sit? Iam cum vocabulum vitiose et varie traditum: *φέσει*, *φέρει*, *φέγη* sic corrigi possit, ut verba *σάρκα ἡβῶσαν* et *ποδῶνες ὄμμα* opportunissime coniungantur:

σάρκα δ' ἡβῶσαν φλέγει

ποδῶνες ὄμμα

manifestum est quam inaniter verba maxime Aeschylea tamquam ab interpolatore ficta in marginem sint relegata. Poeta pressis verbis in Lasthene prudentiam mentis senilem, corporis robusti vigorem, oculi splendentis agilitatem et dexteritatem manus velocis conlaudavit. vocem *ποδῶνες* simpliciter celeritatem significare posse non opus est pluribus explicare. *φλέγει* autem eleganter a poeta dictum est de oculorum splendore corpus inlustrante velut sol terram luce sua conlustrat, cf. locum Persarum v. 364 *εὖτ' ἂν φλέγων ἀκτίων ἥλιος χθόνα λήξει*, in quo ipso non significat, quod dicunt, urere (sequitur *κνέφαρ δὲ τέμενος αἰθέρος λάβη*), sed *λαμπρύνειν* (Hesych. *φλέγει*, *λαμπρύνει*), ut in verbis Cassandrae Euripideae Troad. v. 309 *φλέγω δὲ λαμπάσι τόδ' ἱερὸν*, cf.

etiam Pindar. Pyth. V, 42 Ἀλεξιβιάδα, σὲ δ' ἡἷκοι φλέγοντι Χάρτες. Quod ad codicum lectiones φέσει, φέρει, φήγη addinet, creberrimi sunt nec satis spectati errores eo orti, quod duas litteras, praesertim λ cum alia sive consonante sive vocali coniunctam, uno tractu scribere solebant librarii. hinc est v. c. quod pro ἑλπις librarii subsequentes legebant ἑπις, ut Aeschyl. Suppl. v. 95 ἰάπτε δ' ἀπιδων ἄρ' ἐπιπύγων πανόλεις βροτούς, Prometh. v. 250 Lips. 1 τεφλῆς ἐν αὐτοῖς ἀπιδας κατάρτισα, et Choëph. v. 691 οὐ γὰρ κατ' ἄκρας ἐνπασως πορθοῦμεθα legitur pro κατ' ἄκρας ἐλπίδος πορθοῦμεθα, cf. Pind. Isthm. IV, v. 10, ubi ἀνέλλιστον pro ἄλπνιστον scribebatur. Vox ἐσθλὸς videbatur αὐτός esse, ut in fr. Eurip. N. 892 ὄφριλε δῆθεν, εἴπερ ἔστ' ἐν οὐρανῷ Ζεὺς, μὴ τὸν αὐτὸν δυστηγῇ καθεστάναι pro μὴ τὸν ἐσθλόν (v. comment. I. p. XIV), et ἄλλος, ut in cantico Aesch. Suppl. v. 675:

τίπτεσθαι δ' ἐφόρους γᾶς

ἄλλους εὐχόμεθ' αἰεὶ,

Ἄρτεμιν δ' ἐκάταν γυναικῶν λόχους ἐφορεῖν.

quod sic corrigendum:

τίπτεσθαι δ' ἐφόρους γᾶς

ἐσθλοὺς εὐχόμεθ' αἰεὶ κ. τ. λ.

etiam crebra vocabulorum ἐχθιστος et αἰσχιστος permutatio eo orta esse videtur.

In eiusdem fabulae Thebanæ v. 677, ubi Eteocles choro ne fratri obviam eat monenti respondet in codd.:

εἴπερ κακὸν φέροι τις αἰσχύνῃς ἄτερ,

ἔστιν ὁ μόνον γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκόσι.

κακῶν δὲ κῆρυχ' οὐτὶν' εὐκλείαν ἐρεῖς.

Dindorfius alterum versum ab interpolatore lacunam explente concinnatum esse ait, Aeschylum tale quid scripsisse adfirmans:

εἴπερ κακὸν φέροι τις αἰσχύνῃς ἄτερ,

δεινὸν μὲν ἔστιν, ἀλλ' ὁμῶς ἔχει κλέος.

κακῶν δὲ κῆρυχ' οὐτὶν' εὐκλείαν ἐρεῖς.

quid igitur? num reapse putabimus aliquem, postquam deesse nonnulla inter primum et tertium versum senserit, verba μόνον γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκόσι interposuisse? quae ita aliena sunt ab huius loci sententia, ut haec quidem neminem, neque Aeschylum neque alium quemquam, sed quisquis primum scripsit alia scripsisse manifestum sit. Iam scholiastæ Medicei ad v. 684 verba (quae etiam in schol. A. et plenius scripta leguntur): ἐν κέρδος τὸ αὐτὸν ἐκδικῆσαι ἀδικούμενον ostendunt κέρδος ἐν scriptum fuisse, et ex scholiastæ A. ad v. 683 interpretatione: τοῦτό φησι, τὸ εὐκλεῶς ἀποθανεῖν διὰ τὸ τιμωρῆσαι τοὺς ἐχθροὺς. ὁ γὰρ ἀντικρὺ καὶ ἀντιπρόσωπον τῶν πολεμίων ἀνθιστάμενος καὶ ἀντιπαλαμώμενος καὶ μὴ ἀντιστρέψας καὶ νῦν διδοὺς τοῖς ἐχθροῖς, ἐκεῖνος, φημί, τὸν θάνατον ἐπιδέχεται ἐντίμως καὶ εὐκλεῶς, καὶ αἰεὶ ἐπαινεῖται καὶ μακαρίζεται intellegitur olim lectum esse μένει, pro quo librarius oculis, ut fit, ad vocem in eodem loco praecedentis versus positam (κακόν) aberrantibus μόνον scripsit. restitutis igitur iis quae olim scripta erant: μένει γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκότι (nam etiam singularem reliquis aptiorem schol. A. subpeditat: ἐν ἔστι κέρδος τῷ τεθνηκότι) facile quis intellegit, inutilem fuisse Dindorfii operam eandem sententiam verbis magis vulgaribus reddendi, quae egregie et verbis Aeschyleis sic enuntiata erat:

εἴπερ κακὸν φέροι τις αἰσχύνῃς ἄτερ,
ἔστω· μένει γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκότι·
κακῶν δὲ κῆσχευ' οὐτὶν' εὐκλείαν ἐρεῖς.

Sed solet sic Dindorfius etiam ubi scholiastae vetustiora subpeditant, ultimarum librorum praetendere vitia, ad conprobandum scilicet interpolationis convitium.

Idem Aeschylum correxit Prometh. v. 849, ubi Prometheus de Aegypto locutus Ioni vaticinatur:

ἐνταῦθα δὴ σε Ζεὺς τίθῃσιν ἔμφορα
ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρὶ καὶ θυγῶν μόνον.
ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γεννημάτων
τέξεις κελαινὸν Ἐπαφον κ. τ. λ.

quorum versuum secundum ab interpolatore adscriptum ait, ipsum enim poetam tale quid dedisse:

ἐνταῦθα δὴ σε Ζεὺς τίθῃσιν ἔμφορα
χειρὸς κραταιᾶς εἰσαφάσμασιν μόνους.
ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γέννημ' ἀφῶν
τέξεις κελαινὸν Ἐπαφον κ. τ. λ.

quae si legerentur in codicibus de voce ἔμφορα in ἔγκνον mutanda cogitari posset, neque enim ex sana mente proles prodit, nimirum Dindorfius eum versum eiecit, qui et sententiam hoc ipso loco necessariam et nominis Ἐπαφος explicationem continebat. diu est cum codicum menda hoc modo corripgebam:

ἐνταῦθα δὴ σε Ζεὺς τίθῃσιν ἔμφορα
ἐπαφῶν τ' ἀταρβεῖ χειρὶ φητεῖ γόνον.

cf. Suppl. v. 312 καὶ Ζεὺς γ' ἐφάπτωρ χειρὶ φητεῖ γόνον, v. 547 ἀπημάντω (l. ἀπήμονι) σθένει, v. 1066 χειρὶ παωνίᾳ et εἰμενεῖ βίᾳ. de hoc vocabulorum ἀταρβής, ἀπήμων, ἀβλαβής, ἀτάρακτος, ἄλκιμος, ἀλέπτως, al. usu nota sunt omnia. num praeferes Dindorfii χειρὸς κραταιᾶς εἰσαφάσματα Aeschyli ἀταρβεῖ χειρὶ?

Eiusdem notae sunt ad unum omnia quae Dindorfius per Aeschyli fabulas in marginem relegavit. neque aliter Sophoclem et Euripidem etiam in novissima editione tractavit. Sic in Soph. Oed. Colon. v. 381 in verbis Ismenae de Polynice adversus Thebas profecturo:

ὦ δ', ὡς καθ' ἡμᾶς ἔσθ' ὁ πληθύων λόγος,
τὲ κοῖλον Ἄργος βᾶς φηγᾶς, προσλαμβάνει
κῆδος τε κοινὸν καὶ ξυνασπιστὰς φίλους,
ὡς αὐτίκ' Ἄργος ἢ τὸ Καδμείων πέδον
τιμῇ καθέξων ἢ πρὸς οὐρανὸν βιβῶν.

ultimis duobus versibus adscripsit: 'versus propter sententiae absurditatem suspecti'. Nempe non distinguit umquam inter verba nihil omnino significantia et verba quae propter ineptam sententiam sive enuntiationem posteriorem arguunt originem, sed locos corruptos et valde corruptos novit et locos de quorum emendatione ipse desperat quosque interpolatos adpellat. In loco Sophocleo ex vetusta interpretatione in scholiis nostris servata: ὑψώσιον εὐκλείᾳ i. e. ἀνέξων τιμῇ (cf. Hesych. ἀνέσχεν, ὑψώσεν. Aiac. v. 211 ἐπεὶ σε λέχος δουριάλωτον στέρξας ἀνέχει Δούριος Αἴας, schol. ἀντὶ τοῦ ἀνυψοῦ, τιμᾶ. Pind. Pyth. 2, 89 χερὶ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν, ὃς ἀνέχει τότε μὲν τὰ κείνων, τότε' αὖθ' ἑτέροις ἔδωκεν μέγα κῆδος, schol. πολλάκις τὰ τούτων ὑψοῦ) restituitur:

ὥς αὐτίκ' Ἄργος ἢ τὸ Καδμείων πέδον
τιμῇ τ' ἀνέξων καὶ πρὸς οὐρανὸν βιβῶν.

Et in Eurip. Orest. v. 711 sqq., ubi Menelaus ab Oreste ut auxilium ferret admonitus verbis quidem se temptatum esse ut Tyndareo Argivisque persuadeat promittit, armorum vim copiarum suarum paucitatem excusans detrectat:

ἀλλ' ἡ δέ σ' οὐκ ἄν, ἢ σὺ δοξάζεις ἴσως,
σώσασαι μ' ἄν· οὐ γὰρ ἑτάδιον λόγῳ μὲν
στήσαι τρόπαια τῶν κακῶν ἃ σοι πάρα.
οὐ γὰρ ποτ' Ἄργους γαῖαν εἰς τὸ μαλθακὸν
προσηγόμεθα· νῦν δ' ἀναγκαίως ἔχει
δοῦλοισιν εἶναι τοῖς σοφοῖσι τῆς τύχης.

Dindorfius in novissima editione: 'eieci, inquit, versus spurios (tres ultimos versus οὐ γὰρ — τῆς τύχης dicit). Interpolatoris veteris fraudem non animadvertit Aristophanes Byzantius, de quo schol. τὸ δὲ Ἄργους γράφεται καὶ Ἄργον, ἢ Ἄργον γαῖαν. Ἀριστοφάνης δὲ μετὰ τοῦ σ'. Scilicet quae in h. l. corrupto olim scripta fuerint, scholiasta narrat: εἰ γὰρ ἦν τοῦτο ἑτάδιον (i. e. εἰ γὰρ, praecedit οὐ γὰρ ἑτάδιον) διὰ τὸ Ἄργος (i. e. πρὸς Ἄργους) οὐποτε προσεφέρομεν ἑαυτοὺς εἰς τὸ μαλθακὸν (οὐκ ἄν εἰς τὸ μαλθακὸν προσηγόμεθα). γονκαν in γαῖαν corruptum est, quo facto εἰ γὰρ in οὐ γὰρ abiit et πρὸς in ποτ'. Euripides ignaviae dissimulationem acerbissime sic explicuisse videtur:

ἀλλ' ἡ δέ σ' οὐκ ἄν, ἢ σὺ δοξάζεις ἴσως,
σώσασαι μ' ἄν· οὐ γὰρ ἑτάδιον λόγῳ μὲν
στήσαι τρόπαια τῶν κακῶν ἃ σοι πάρα.
εἰ γὰρ, πρὸς Ἄργους γ' οὐκ ἄν εἰς τὸ μαλθακὸν
προσηγόμεθα· ἄν· νῦν δ' ἀναγκαίως ἔχει
δοῦλοισιν εἶναι τοῖς σοφοῖσι τῆς τύχης.

Quam periculosum sit verba corrupta antequam emendata sint, eiicere, etiam Hippolyti locus docet, ubi Hippolytus a servo ut Venerem coleret admonitus dicit (v. 108 sqq.):

χωρεῖτ', ὀπαδοί, καὶ παρελθόντες δόμους
αἰτῶν μέλεσθε· τεργνὸν ἐκ κυναγίας
τράπεζα πλήρης· καὶ καταψήγειν χρεῶν
ἵππους, ὅπως ἂν ἄρμασι ζεύξας ἕπο
βορᾶς κορεσθεῖς γυμνάσω τὰ πρόσφορα·
τὴν σὴν δὲ Κύπριν πόλλ' ἐγὼ χαίρειν λέγω.

haec locutus abit. dein servus:

ἡμεῖς δὲ, τοὺς νέους γὰρ οὐ μιμητέον,
φρονοῦντες οὕτως ὥς πρέπει δούλοις λέγειν,
προσευξόμεθα τοῖσι σοῖς ἀγάλμασι,
δέσποινα Κύπρι· χαρὴ δὲ συγγνώμην ἔχειν,
εἴ τίς σ' ὑφ' ἡβῆς σπλάγχχνον ἐντονον φέρων
μάταια βάζει· μὴ δόκει τούτων κλέειν·
σοφωτέρους γὰρ χαρὴ βροτῶν εἶναι θεοῦς.

in his secundum servi versum post Bruckium Dindorfius eiecit e verbis poetae utpote ab interpolatore additum, quod Hirzelio teste etiam numerorum aequabilitate conprobatur. sic enim et Hippolytus et servus sex versus locuntur. Quid voluerit interpolator his verbis curque *φρονοῦντες* . . . λέγειν scripserit, non *φρονοῦντες* . . . λέγειν vel *φρονοῦντες* . . . φρονεῖν, nemo exposuit. nempe de sententia omnino non quaesiverunt: quae sola relinquunt verba τοὺς νέους γὰρ οὐ μιμητέον facile intellegitur nihil hic dicere, nisi additum sit ἀφρονοῦντας. id quod poeta eleganti usus euphemismo sic significavit:

τοὺς νέους γὰρ οὐ μιμητέον
φρονοῦντας ὥδ' ὡς οὐ πρέπει δούλοις λέγειν

(cf. Med. v. 61 ὦ μῦθος, εἰ καὶ δεσπότης εἰπεῖν τόδε), in quibus postquam οὕτως pro ὥδε scriptum est (cf. Hesych. ὥδε, οὕτως. Soph. Antig. v. 1108 ὥδ' ὡς ἔχω στεῖχοιμ' ἄν. Electr. v. 1301 ὥδ' ὅπως καὶ σοὶ φίλον), οὐ intercidit. Sic emendatis verbis neque de auctore dubitabit quisquam neque in versuum numero haerebit, quae abesse nequeunt a quonam scripta fuerint, non occultum. pro sententiarum autem necessitate numerorum gratiam captare non decet τοὺς φρονοῦντας οὕτως ὡς πρέπει. Intellexit poetae in h. l. voluntatem iam Hartungius, nisi quod origine vitii non perspecta *φρονοῦντας ὥσπερ οὐ πρέπει δούλοις λέγειν* scripsit. Sic Aeschyl. Choëph. v. 906 τοῖσι θεοῖσι συγκάθενδε legitur pro τῷ καί, Eumen. v. 628 ταύτην τοιαύτην εἶπον pro ταύτην δὲ τοίαν, Eurip. Iphig. Aul. v. 62 τοῖσι συναμύνειν, εἴ τις ἐκ δόμων λαβὼν οἴχοιτο τὸν τ' ἔχοντ' ἀποδοίη λέγοντες pro τῷ συναμύνειν, εἴ τις ἐκ δόμων λαβὼν z. t. l. Simili modo gravis loci Sophoclei depravatio initium cepisse videtur, cui mederi frustra huc usque temptarunt v. d. Trachiniarum versus 419 sq. dico, ubi nuntius Licham, qui Iolam a se adductam nosse negaverat, interrogat:

οἴκουν σὺ ταύτην, ἣν ἐπ' ἀγνοίας ὄρας,
Ἰόλην ἔφασκες Εὐρύτου σποράν ἄγειν;

Viam emendationi sodalis seminarii nostri philologici aperuit, qui Reiskii in qua plurimi ac-
quieverunt coniecturam *στέγεις* longius a litteris traditis abesse monuit et in fine versus το-
ρῶς scriptum fuisse coniecit. praecedebat opinor ἦν νῦν ἀπομνύεις, elegantia nisi fallor Sophoclea dictum pro ἦν νῦν ἀπομνύεις μὴ εἰδέναι (cf. v. 378 ἄρ' ἐπώνυμος πέφυκεν, ὥσπερ οὐκ ἄγων διώμετο; et quod ad constructionem adinet Andocid. de myster. § 116 ὥμοσεν ἡ μήν τὸν παῖδα ἑαυτοῦ εἶναι γνήσιον ἐκ Χρυσιάδος γεγονότα ὃν ἀπώμοσε), ut Sophocles scripsisse mihi videatur:

οἴκουν σὺ τήνδ', ἣν νῦν ἀπομνύεις, τορῶς
Ἰόλην ἔφασκες Εὐρύτου σποράν ἄγειν;

Etiam initio Phoenissarum celerius de eiciendis versibus cogitarunt, ubi post Antigoniae aspectu exercitus conturbatae interrogationem, num portae urbis satis firmiter clausae sint, codices haec exhibent:

Παιδ. θάρσει, τὰ γ' ἔνδον ἀσφαλῶς ἔχει πόλις.
ἀλλ' εἰσόρα τὸν πρῶτον, εἰ βούλει μαθεῖν.
Ἄντ. τίς οὗτος ὁ λευκόλοφος,
πρόπαρ δὲ ἀγέται στρατοῦ
πάγκαλλον ἄσπίδ' ἀμφὶ βραχίονι κομφίζων;

Παιδ. λοχαγός, ὃ δέσποινα. Αντ. τίς, πόθεν γεγώς,
αἰδασσόν, ὃ γεραί, τίς ὀνομάζεται.

In his tam inepta est paedagogi responsio in versu sexto (neque enim de dignitate militari quae- situm erat) et in Antigoniae interrogatione verba τίς, πόθεν γεγώς, τίς ὀνομάζεται tantopere ab- undant, ut utrumque versum delendum censuerint v. d., nisi quod Hermannus versum sextum secundo sic adiunxit:

ἀλλ' εἰσόρα τὸν πρῶτον, εἰ βούλει μαθεῖν,
λοχαγόν, ὃ δέσποινα, τίς πόθεν γεγώς.

quo facto septimus quoque servari poterat. sed miror neminem adcuratius animadvertisse ad verba ἀλλ' εἰσόρα τὸν πρῶτον εἰ βούλει μαθεῖν, quae significant aut 'sed intucere primum, si noscere vis' aut 'sed vide an primum noscere velis'. utrumque absonum, neque enim paedagogus Antigo- nae, sed haec illi digito monstrat quos noscere vult (τίς οὗτος ὁ λευκολόφος κ. τ. λ.). sed poeta ut Antigoniae singulas de singulis ducibus interrogationes eliceret paedagogum sic illam excitantem fecit ut diceret: iam igitur quaere ex me de singulis:

ἀλλ' ἰστόρει τὸν πρῶτον, εἰ βούλει μαθεῖν, . . .

(cf. Orest. v. 380 ὅδ' εἴμ' Ὀρέστις, Μενέλεως, δὴν ἰστορεῖς. Troad. v. 261 Πολυξένην ἔλεξας ἢ τίς ἰστορεῖς;). iam ad complendam hanc interrogationem necesse fuit adcederet vox λοχαγόν. nam in praecedentibus non nisi de universo exercitu sermo fuit. de quo, ut de singulis ducibus posset quaeri, in v. 107 dictum est: κοιόμενον γὰρ τεγγάνει Πελασγικὸν στράτευμα, χωρίζουσι δ' ἀλλήλων λόχους. quod poeta sic instituit, quoniam non nisi hoc temporis momento (hinc in v. 105 paedagogus dicit ἐς καιρὸν δ' ἔβης) opportune quaerebatur de singulis λοχαγοῖς, qui antea non separati, paulo post ἄλλος ἄλλας ἐν πύλαις conlocati ne cerni quidem ex una specula po- terant. Iam igitur hic ad significandos singulos non milites, sed duces paedagogus necesse est quaerat:

ἀλλ' ἰστόρει τὸν πρῶτον εἰ βούλει μαθεῖν
λοχαγόν, ὃ δέσποινα, τίς πόθεν γεγώς.

hoc igitur Hermannus olim recte odoratus est (neque enim perspexit omnem rem), interpolatorem ceteri praepropere accusarunt.

Tali autem iudicii festinatione usis non raro singulorum vocabulorum depravatio interpola- tionis suspicionem adtulit. Sic in Sophocl. Phil. ubi Philocteta de summis Graecorum ducibus Neo- ptolemum interrogat (v. 421):

τί δ' ὁ παλαιὸς ἀγαθὸς φίλος τ' ἐμὸς
Νέστωρ ὁ Πύλιος ἔστιν; οὗτος γὰρ τὰ γε
κείνων ἀκ' ἐξήρκε, βουλευὼν σοφά.

Dindorfius adnotavit: 'primus versus aut totus aut ex parte grammatico debetur versus defectum utcunque explenti, cum verba παλαιὸς ἀγαθὸς φίλος τ' ἐμὸς 'vetus et bonus amicusque meus' infantiam scriptoris prodant'. Num non intellexit παλαιὸς ἀγαθὸς arctius cohaerere et senem fortem significare? Offensio non nisi in coniunctione substantivi φίλος τ' ἐμὸς cum adiectivis illis. quae facili opera removetur. Nihil vituperandum, ubi scripseris:

τί δ', οὐ παλαιὸς ἀγαθὸς φίλος τ' ἐμοὶ
Νέστωρ ὁ Πύλιος ἔστιν;

Mihi autem, dum haec scribo, δάκρυον ἀπαιτῶ Nestoris criticorum recordanti, Augusti Meinekii, viri desideratissimi, quem ipsum nunc litteras graecas mihi videor audire plangentes: οὐκ ἔστ' ἔτι ζῶν, χούτος οἴχεται θανών.

In Eurip. Iphigen. Aul. v. 357 sqq., ubi Menelaus Agamemnonem propter mentis mutationem increpat, postquam cupiditatem illius magnum Graecorum exercitum ducendi notavit, ita pergit:

καί' ἐπεὶ Κάλχας ἐν ἱεροῖς εἶπε σὴν θῆσαι κόρην
Ἀρτέμιδι καὶ πλοῦν ἔσεσθαι Λαοῖδας, ἡσθεὶς φρένας
ἄσμενος θύσειν ἐπέστις παῖδα· καὶ πέμπεις ἐκὼν,
οὐ βίβας, μὴ τοῦτο λέξης, σὴ δάμαρτι, παῖδα σὴν
δεῦρ' ἀποστέλλειν, Ἀχιλλεὶ πρόφασιν ὡς γαμονμένην.
καί' ἐποστρέψας λέλῃμαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς,
ὡς φρονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει μάλιστα γε.
οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθῆρ, ὃς τάδ' ἤκουσεν σέθεν.

Dindorfius in versus paenultimi voce μάλιστα haerens totum versum deleuit Euripidique nil nisi haec reliquit:

καί' ἐποστρέψας λέλῃμαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς.
οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθῆρ, ὃς τάδ' ἤκουσεν σέθεν.

Sic non solum non cohaeret alter versus cum altero, sed etiam inepta sunt verba ὃς τάδ' ἤκουσεν σέθεν, in quibus ut τάδε significet, quod significari necesse est: σὲ φρονεῖα θυγατρὸς ἔσεσθαι, praecesserint oportet verba: ὡς φρονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει. Nauckius totam sententiam duobus versibus comprehensam καί' ἐποστρέψας — μάλιστα γε in marginem relegavit; sed cum sic novissima Agamemnonis mutatio, cuius Menelaus fratrem accusare vult, non commemoretur, ipse intercidisse nonnulla inter v. 362 et 365 suspicatur. In sententiis nihil vituperandum, imo hoc ipso loco necessariae sunt, sed v. 364 inepte exit in voces μάλιστα γε et sequens versus ἀκέφαλος est. Neutri vitio medetur Lud. Dindorfii coniectura: ὡς φρονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει. Κάλχιστα γε. οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθῆρ. z. t. l., sed in fine v. 264 desideratur particula adversativa in qua sequens sententia nitebatur, et in priore parte non satis recte se habet ὡς . . . ἔσει, Graeci dicunt ὡς . . . ἐσόμενος. huius igitur vocis terminatio cum voce ἀλλὰ commista in μάλιστα abiisse videtur. correxerim:

καί' ἐποστρέψας λέλῃμαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς,
ὡς φρονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἐσόμενος· ἀλλὰ γε
οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθῆρ, ὃς τάδ' ἤκουσεν σέθεν.

In Soph. Aiac. v. 545, ubi Eurysaces a patre desideratus adfertur, in codd. legitur:

αἶθ' αὐτὸν, αἶρε δεῦρο· ταρβήσει γὰρ οὐ,
νεοσφαγῇ τοῦ (που) τόνδε προσλείσσω φόνον,
εἴπερ δικαίως ἔστ' ἐμὸς τὰ πατρώθεν.
ὅλλ' αὐτίκ' ὁμοῖς αὐτὸν ἐν νόμοις πατρὸς
δεῖ πωλοδαμνεῖν καὶ ξομοιοῦσθαι γέσιν.

Horum versuum alterum Dindorfius de emendatione desperans interpolatori tribuit, ne id quidem addens quid tandem ille scripserit. Poetam apertum est non dedisse ταρβήσει γὰρ οὐ nisi additis iis ad quae haec referenda essent. itaque non eiciendus versus est, sed corrigendus. et Seyffertus

quidem *νεοσφαγή* πον τόνδε recte legi contendit. 'putandum est, inquit, Aiace, quantum in ipso erat, cavisse ne caedem istam conspiceret filius; sed tamen metus erat, ne forte id, quod vitare vellet, accideret'. tamquam si haec voluisset, addidisset quae secuntur: *ἀλλ' αὐτίκ' ὥμοις αὐτὸν ἐν νόμοις πατρός δεῖ πωλοδαμεῖν* κ. τ. λ. Neque etiam Sophocles scripsisse putandus est quod Morstadtius proposuit recepitque Nauckius: *νεοσφαγή μου τόνδε προσλεύσσω φόνον*, cum nihil ad rem faceret, a quonam profectus esset ὁ φόνος. ac ne aptum quidem est *ὅδε φόνος μου*, ubi haec vox passive dicta τὰ ποιμνία φρονεθέντα significat (cf. v. 55 *πολύκερων φόνον*, v. 309 *ἀρ- νείον φόνον*). Mihi *νεοσφαγή* in locum adiectivi minus vulgaris et pentasyllabi (ut quod olim proposui *νεοσπάρακτον*) inrepsisse videtur. ac fortasse ipsam poetae vocem coniectura adsequi licet. In Aeschyl. Pers. v. 426 legitur: *ἔπαιον, ἐρράχιζον* et ap. Hesych. s. v. *ῥαχίζειν* et *ῥακκίζειν* παίειν (solent sic e scriptoribus synonymorum interpretationes sumere). iam cum apud Sophoclem v. 299 *ἔσφαζε κἀρράχιζε* legatur, nunc *νεοσφαγή* videri possit interpretatio esse vocis *νεορράχιστον* (cf. etiam Aiace. v. 56 *ῥαχίζων*, schol. *σφάζων*). ut ipsum poetam scripsisse coniecerim:

*αἶρ' αὐτὸν, αἶρε δεῦρο· ταρβήσει γὰρ οὐδ',
νεορράχιστον τόνδε προσλεύσσω φόνον,
ἔπειρ δικαίως ἔστ' ἐμὸς τὰ παρόθεν.*

(cf. ap. Athen. p. 295 *Ἀμφίς ἐν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις: ῥαχιστὰ κραινίων μέρη εἴσαρξα*, et quod et ipsum hodie apud solum Sophoclem legitur *νεορράχιστον* Ai. 6).

Tetigimus his artis criticae locum hodie quam maxime in controversiam vocatum, utrum in emendandis codicum etiam vetustorum vitiis ad interpretamenta grammaticorum recurrere liceat necne. sunt enim adhuc non pauci qui singulas tantum litteras mutandi consuetudine devincti ubicumque quis permutatis rite vocabulis integris emendare conatus sit, sic omnia ex omnibus fingi posse clament. Recte, si quis sine adcurata grammaticorum operaeque ab iis in codicibus conlocatae cognitione hoc exercere vult. Sed pernoscendus tandem cum ex scholiis lexicisque tum ex ipsis codicibus hic vitiorum fons quaeque inde prodierunt vitia multifaria arte tractanda. quod nisi fiat, non corrigentur umquam ad unguem veterum scripta, sed pergent saecula alterum alteri tradere vitia innumera. In Euripidis ex Danae fragmento ap. Stob. floril. 97, 14 (N. 329):

*φιλοῦσι γὰρ τοι τῶν μὲν ὀλβίων βροτοὶ
σοφοῦς ἡγεῖσθαι τοὺς λόγους· ὅταν δέ τις
λεπτῶν ἀπ' οἴκων εὐ λέγη πένης ἀνίη,
γελᾷν κ. τ. λ.*

pro *ἡγεῖσθαι* e litteris eliciebant Valckenarius *τίθεσθαι*, Coningtonus *ἄγεσθαι*. tu Suidam audi v. *ρομίζονσιν ἀντὶ τοῦ ἡγοῦνται* et corrige:

*φιλοῦσι γὰρ τοι τῶν μὲν ὀλβίων βροτοὶ
ἡγεῖσθαι
σοφοῦς ρομίζειν τοὺς λόγους κ. τ. λ.*

(cf. fr. 507 N. *τὰ προσπεισόντα δ' ὅστις εὐ φέρει βροτῶν, σοφὸν ρομίζω*). Ipsa voce *ρομίζειν* explicare solebant *δοξεῖν* (cf. Eurip. Orest. v. 169 *εἶδειν μὲν οὖν ἔδοξα*, schol. *ἐνόμισα*, v. 408 *ἔδοξ' ἰδεῖν*, schol. *ἐνόμισα*, v. 1177 *αὐτὸ τοῦτ' ἔχειν δοκῶ*, schol. *ρομίζω*, et sic ubique). hinc est, quod Soph. Oed. tyr. v. 516 in verbis Creontis de Oedipo:

εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς
ταῖς νῦν νομιζέει πρὸς γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
vitiose scriptum est pro:

εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς
ταῖς νῦν δοκεῖ τι πρὸς γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
et in cantico Baccharum, in cuius strophæ (v. 414) legitur:

ἐκεῖ Χάριτες, ἐκεῖ δὲ Πόθος,
ἐκεῖ δὲ βάκχαις θέμις ὀργιάζειν.

in antistrophæ (v. 430):

τὸ πλῆθος ὅ,τι τὸ φανλότερον
ἐνόμισε χρῆται τ' ἐν τῷδε λεγοίμην ἄν (τε τόδε τοι λέγοιμι ἄν)

ἐνόμισε in verba poetæ inrepsit pro ἔδοξε. corrigendum videtur:

τὸ πλῆθος ὅ,τι τὸ φανλότερον
ἔδοξε χρῆσθον, τόδε τὰν ἐλοίμαν.

(Helen. v. 121 οὕτω δοκεῖτε τὴν δόκησιν ἀσφαλῆ. Soph. Electr. v. 61 δοκῶ μὲν οὐδὲν χρῆμα σὺν κέρδει κακόν). In Soph. Oed. Col. cantico v. 1044 seqq. qui tetrametro iambico non fortuito spon-

deis ubicumque fieri potuit onerato:
τὰν δεινὰ τλασάν, δεινὰ δ' εὐρονσάν πρὸς αἰθαίμων πάθῃ
in antistrophæ respondet versus 1089 in codd. sic scriptus est:

ἐπινικίῳ (ἐπινικίῳ) σθένει τὸν εὐαχρον τελειῶσαι λόχον.

quod non correxit Hermannus cum transpositis verbis scribebat σθένει 'πὶ νικίῳ, nec Dindorfius cum edebat, in quo omnes acquieverunt:

σθένει 'πινικίῳ τὸν εὐαχρον τελειῶσαι λόχον.

ἐπινικίῳ σθένει interpretis verba sunt genuinis olim sic superposita:

ἐπινικίῳ σθένει
νικαφόρῳ κάρτει τὸν εὐαχρον τελειῶσαι λόχον.

(cf. Tyrt. νίκην καὶ κάρτο; ἔπεισθαι, Trachin. v. 186 πόσιν ἦξιν φανέντα σὺν κάρτει νικηφόρῳ et Oed. tyr. v. 369, ubi codices εἴτερ τί γ' ἐστὶ τῆς ἀληθείας σθένος et τῆς ἀληθείας κράτος, quorum hoc genuinum habeo). Et sicut in Eur. Alcest. v. 543 pro:

τέθνηχ' ὁ μέλλων κοῦκέτ' ἔσθ' ὁ κατθανών.

in cod. Palat. 287 legitur:

τέθνηκεν ὁ μέλλων καὶ ὁ θανὼν οὐκ ἔτ' ἔστιν.

i. e. interpretatio grammatici, sic etiam quæ in Herc. fur. v. 749 omnes codices exhibent:

τίς ὁ θεὸς ἀνομία χραίων θνητὸς ἄν.

ut ex antistrophæ:

χαρμοναὶ δακρύων ἔδωσαν ἐκβολὰς

intellegitur, interpretis manu sic composita sunt super poetæ verba:

τίς θεὸς θνητὸς ὢν ἀνομία χραίων

adscribam integras strophas tum calami erroribus tum interpretamentis valde corruptas:

χαρμοναὶ δακρύων ἔδωσαν ἐκβολὰς
πάλιν ἐμοὶ ἂ πάρος οὐποτε διὰ
φρενὸς ἤλπισεν παθεῖν γὰς ἄναξ.

τίς ὁ θεὸς ἀνομία χραίων θνητὸς ὢν
ἄφρονα λόγον (σοφῶν) οὐρανίων μακάρων
κατέβαλ', ὡς ἄρ' οὐ σθένουσιν θεοί;

quae sic corrigenda esse videntur:

χαρμοναὶ δακρύων ἔδσαν ἐλβόλας·
 πάλιν ἔμολεν, ὃν πάρος οὔ ποτ' ἄν
 φρενόθεν ἤλυσεν μολεῖν γὰς ἄναξ.

τίς θεοὺς θνητὸς ὦν ἀνομιὰ χραίνων
 ἄφρονα λόγον οὐρανίων ὑπερ
 κατέβαλ', ὡς ἄρ' οὐ σθένουσιν θεοί;

φρενόθεν quod tam raro hodie legitur, librariorum culpa est, cf. Aesch. Choëph., ubi qui versui 414 σπλάγγνα δέ μοι κελαινοῦται πρὸς ἔπος κλυτοῖσα in strophā respondet v. 389 in codd. sic scriptus est (γυναικὸς τ') ὀλλυμένας, τί γὰρ κεύθω φρενὸς θεῖον ἔμπας, corr. τί γὰρ κεύθω φρενόθεν θ' ὃς ἔμπας (sequitur πάροιθεν δέ I. τε πρῶτας δριμύς αἴηται καρδίας I. κραδίας θυμός). Ut ad simpliciora redeam exempla: Eurip. Iphig. Taur. v. 580, ubi in codd. legitur:

τὸ δ' εὖ μάλιστά γ' οὕτω γίγνεται,
 εἰ πᾶσι ταῦτόν προῖμι' ἀρεσκόντως ἔχει.

Porsonus ut versui mederetur μάλιστά γ' ὅδε scripsit, Nauckius ut praeterea vocula γε remove- retur, μάλιστα τοῦτο, a litteris scil. traditis ne longius recederent caventes. nonne Euripidem cum posset sic potius scripsisse mecum putaveris:

τὸ δ' εὖ μάλιστα τῇδε γίγνεται κ. τ. λ.?

(Soph. Elect. v. 643 ἀλλ' ὥδ' ἄκουε, τῇδε γὰρ κρῶν φράσω, schol. i. οὕτως, Aiac. v. 950 οὐκ ἂν τὰς ἔστη τῇδε, μὴ θεῶν μέτα, schol. οὐκ ἂν ταῦτα ἐπράχθη οὕτω, al. m.). sed τῇδε calami errore in τὴν abiit in fine orationis Clytaemnestrae Aeschyl. Agam. v. 350:

τὸ δ' εὖ κρατοῖ μὴ διχορρόπως ἰδεῖν.
 πολλῶν γὰρ ἐσθλῶν τὴν ὄνησιν εἰλόμην.

quo egregia dissimulatricis sententia finalis ita obscurata est, ut Keckius totum versum vel in mediam remitteret orationem post v. 342, quo simul numerorum suorum aequabilitatem restituit: 5. 5. 4. 4. 3 + 3. 2. 4. 2. corrigendum:

πολλῶν γ' ἂν ἐσθλῶν τῇδ' ὄνησιν εἰλόμην.

sic enim, inquit, multorum sane bonorum fructum perceperim, Agamemnonis reditum simulque quam moliebatur necem tacite significans. In Eurip. Ion. v. 1416 codices exhibent:

λέγ' ὡς ἔχει τι δεινὸν ἢ τόλμα γέ σου.

scripserunt v. d.:

λέγ' ὡς ἔχει τι δεινὸν ἢ τόλμη γέ σου.
 λέγ' ὡς ἔχει τι δεινὸν ἢ γε τόλμα σου.
 λέγ' ὡς ἔχει τι δεινὸν ἢδε τόλμα σου.
 λέγ' ὡς ἔχει δεινὸν τι τόδε τόλμημά σου.

Euripides non dubitandum quin scripserit:

λέγ' ὡς ἔχει τι δεινὸν ἢ τόλμη σέθεν.

(Hesych. σέθεν, σοῦ, quod in codd. ubique superscriptum videri licet). In eiusdem fabulae v. 158, ubi Ion aves Parnassī ab Apollinis templo abigit, legitur:

ἔα ἔα·
 φοιτῶσ' ἤδη λείπουσιν τε
 πτανοὶ Παρνασοῦ κοίτας·
 αὐτῶ μὴ χρίμπτεται θρυγκοῖς
 μηδ' εἰς χρεστέεις οἴκους.

μάρψω σ' αὖ τόξοις, ὦ Ζηγὸς
 κῆρυξ, ὀρνίθων γαμψηλαῖς
 ἰσχυρὸν νικῶν.

non intellegitur hic cur addita sit vox αὖ, neque enim poeta nunc de ἀμπλακίης ἀμοιβῇ cogitasse censendus est. quod Badhamus coniecit μάρψω σ' εὔ non magis aptum. quid igitur? haeret emendatio, nisi rescripseris:

μάρψω σ' ἀτράκτοις, ὦ Ζηγὸς
 κῆρυξ, κ. τ. λ.,

(cf. Aeschyl. fr. Myrmid. N. 135 ὦδ' ἔστι μύθων τῶν Λιβυστιζῶν γλέος, πληγέντ' ἀτράκτω τοξικῶ τὸν αἰτὸν εἰπεῖν κ. τ. λ., Soph. Philoct. v. 290 νευροσπαδῆς ἄτρακτος). Nec video quomodo Eurip. fragm. N. 922:

οἷμοι, δράκων μου γίγνεται τὸ ἥμισυ
 τέκνον, περιπλάκηθι τῷ λοιπῷ πατρί.

(Barnes. τό γ' ἥμισυ, Nauck. τόδ' ἥμισυ) corrigatur umquam, nisi τὸ ἕτερον adhibueris emendationis γένος. nimirum Euripides attico quem grammatici posteriores dicebant barbarismo usus scripsisse mihi videtur:

οἷμοι, δράκων μου γίγνεται τὸ ἥμισυ
 τὸ ἕτερον.

(i. e. τὸ μόριον ἕτερον Plat. Polit. p. 265).

Haec et similia qui tamquam calami errores tractabit, aut nihil omnino proficiet aut interpolabit, non emendabit. nimirum interpretamenta et alias litteras inferunt et diversum syllabarum aut numerum aut prosodiam, quibus varia oriri solent incommoda. A quibus longe differunt vitia calami errore nata, quae ipsas sententias obscurant, laedunt, extinguunt. velut in Eurip. Alcest. v. 179, ubi Alcestis toro valedicit:

χαῖρ'· οὐ γάρ ἐχθαίρω σ'· ἀπώλεσας δέ με
 μόνην· προδοῦναι γάρ σ' ὀκνοῦσα καὶ πόσιν
 θνήσκω.

ἀπώλεσας δέ με μόνην et ἀπώλεσας δέ με μόνον ab hoc loco aequè aliena sunt. corrigendum:

χαῖρ'· οὐ γάρ ἐχθαίρω σ'· ἀπώλεσας δέ με·
 μόνον προδοῦναι γάρ σ' ὀκνοῦσα καὶ πόσιν
 θνήσκω.

vale, inquit, neque enim odi te. quamquam me perdidisti. nam ea sola de causa morior quod te et maritum prodere vereor. fefellit librariorum et editorum verborum quam hic metrum (propter bacchium προδοῦναι) suadebat conlocatio (non nisi prodere enim te verita et maritum morior). Graviores calami errore corruptus est Ionis v. 168, ubi Ion aves ad templum Apollinis advolantes ne res sacras inquinent abacturus clamat:

πάραγε πτέρυντας,
 λίμνας ἐπὶ βα τῆς Ἀηλιάδος·
 αἰμάξεις, εἰ μὴ πείσει,
 τὰς καλλιφθόγγους ῥῥῶδας.

vitiosa est vox αἰμάξεις. Kirchhoffius quidem: 'legendum, inquit, αἰμάξω σ', εἰ μὴ παύσεις τὰς καλλιφθόγγους ῥῥῶδας'. tamquam de cantu avis ageretur. similiter laborat Nauckii coniectura αἰάξεις,

εἰ μὴ πείσει, τὰς καλλιφθόγγους ῥῥάς, ut αἰάξεις hic dictum sit ut πενθήσεις in fr. Aeschyli τράγος, γένειον ἄρα πενθήσεις σὺ γε. poterat dicere ἀλλάξεις, μεταλλάξεις τὰς καλλιφθόγγους ῥῥάς, in lamenta scilicet, vel παύσω, καταπαύσω σου τὰς καλλιφθόγγους ῥῥάς vel σε τῶν — ῥῥῶν, ut fine cantus simul vitae finem significaret. et praeterea syllaba brevis quae praecedit in voce Ἀηλιάδος sustentanda. aptum huic loco quod apud Hesychium adnotatum est καταλήξομεν, καταπαύσομεν, quae vox initio et fine per compendium scripta in αἰμάξεις abiisse videri possit:

πάραγε πτέρυγας
λίμνας τ' ἐπίβα τὰς Ἀηλιάδος·
καταλήξομεν, εἰ μὴ πείσει,
τὰς καλλιφθόγγους ῥῥάς.

Cumulatis autem calami erroribus prorsus inepta prodeunt, ut Eurip. Helen. v. 437 in verbis Menelai a serva Aegyptiaca cum fores Theoclymeni pulsasset acerbe repulsi:

ὦ γραῖα, ταῦτα ταῦτ' ἔπη καλῶς λέγεις.
ἔξεστι πείσομαι γὰρ· ἀλλ' ἄνεις λόγον.

quae Dindorfius quidem ex more suo, propter sententiae absurditatem scilicet, interpolata vocavit. tu librariorum dormitantes illa scripsisse mecum puta pro:

ὦ γραῖα, ταῦτα ταῦτ' ἔπη πρῶτος λέγειν
ἔξεστι, πείσομαι γὰρ· ἀλλ' ἄνεις λόγον.

(cf. Demosth. de cor. 315 ἐξέτασον . . . πρῶτος καὶ μὴ πικρῶς, Plat. legg. p. 634 μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πρῶτος ἀποδεχόμεθα ἀλλήλων, et Aristoph. ran. v. 856 σὺ δὲ μὴ πρὸς ὀργὴν, Αἰσχίλ', ἀλλὰ πρῶτος ἐλεγχ' ἐλέγχον, ibid. v. 700 ἀλλὰ τῆς ὀργῆς ἀνέντες). Vel Bacch. v. 495, ubi Bacchus Pentheum minitantem sic increpat in codd.:

οὐκ οἶσθ' ὅτι ζῆς οὐδ' ὀργῆς οὐδ' ὅστις εἶ.

in quibus primum αἰτίζων in ὅτι ζῶν abiisse videtur, quod deinde aliquis corrigendo scil. in ὅτι ζῆς mutavit:

οὐκ οἶσθ' αἰτίζων μ' οὐδ' ὅδ' ὀργῆς οὐδ' ὅστις εἶ.

(cf. Alcest. v. 1037 οὐτοὶ σ' αἰτίζων οὐδ' ἐν ἐχθροῖσιν τιθεῖς z. v. λ.). Singulari modo librarii a manu poetae aberrarunt in Alcest. v. 200 seqq., ubi de Admeto legitur:

Χορ. ἢ πον στενάζει τοιοῦδ' Ἀδμητος κακοῖς,
ἐσθλῆς γυναικὸς εἰ στερεθῆναι σφε χεῖρ;
Θεο. κλαίει γ' ἄκοιτιν ἐν χερσὶν φίλην ἔχων
καὶ μὴ προδοῦναι λίσσεται τὰ μύχνα
ζητῶν· φθίνει γὰρ καὶ μαρναίνεται νόσῳ,
παρειμένη δὲ χειρὸς ἄθλιον βάρος
ὅμως δὲ καίπερ σμικρὸν ἐμπνέουσ' ἔτι
βλέψαι πρὸς αἰγὰς βούλεται τὰς ἡλίου.

post χειρὸς ἄθλιον βάρος omnes versus interciderunt arbitratur: tantopere sane hiare verba tradita videntur. sed tamen in vocabulis minus vulgaribus quae aliquam cum satis tritis habent similitudinem, librarii mira nonnumquam legere sibi videntur. Mihi Euripides Alcestis morientis sub oculos spectatorum producturus languentia brachia, spiritum anhelantem scripsisse videtur:

φθίνει γὰρ καὶ μαραίνεται νόσφ,
 παρειμένη δὲ χεῖρας ἀσθμαίνει βαρέως.
 δμῶς δὲ καίπερ σμιζρὸν ἐμπνέουσ' ἔτι
 βλέψαι πρὸς αἰγὰς βούλεται τὰς ἡλίου.

(Hom. τὸν δὲ σκότος ὅσσε κάλυπεν ἀσθμαίνοντα), quae tam apte conveniunt alterum ad alterum, ut nihil interpositum fuisse certum esse videatur. Sed ea est altera in locis gravioribus vulneribus adfectis criticorum, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, fuga laboris, ut lacunis totam rem committant. In Eurip. Helen. v. 386 seqq., ubi codices exhibent:

Μενελ. ὦ τὰς τεθρίππους Οἰνομάω Πῖσαν κατὰ
 Πέλοψ ἀμίλλας ἐξαμλληθεῖς ποτε,
 εἴθ' ὦφελος τόθ' ἤνιξ' ἔρανον εἰς θεοῦς
 πεισθεῖς ἐποίεις ἐν θεοῖς λιπεῖν βίον,
 πρὶν τὸν ἐμὸν Ἀτρεά πατέρα γεννῆσαι ποτε,
 ὃς ἐξέφρσεν κ. τ. λ.

Dindorfius lacunam dispexit, Nauckius interpolationem. 'Ego, inquit ille, lacunam post εἰς θεοῦς indicavi cum Hermanno, qui tale quid ab Euripide scriptum fuisse coniecit:

εἴθ' ὦφελος τόθ' ἤνιξ' ἔρανον εἰς θεῶν
 σφαγέντα καινὸν Ζεὺς πάλιν Διὸς λιταῖς
 πεισθεῖς ἐποίει σ', εὐθέως λιπεῖν βίον.'

acute sane haec excogitata sunt, sed mirarer tamen, si in codicibus legerentur, ambages, quibus ὁ σφαγεῖς primum πάλιν καινὸς ποιηθῆναι diceretur, ut deum denuo et ilico moreretur. simplicius certe erat τὸν σφαγέντα εὐθέως λιπεῖν φάος, πρὶν καινὸν πάλιν ποιηθῆναι. Etiam in iis quae Nauckius poetam scripsisse suspicatus est:

ὦ τὰς τεθρίππους Οἰνομάω Πῖσαν κατὰ
 Πέλοψ ἀμίλλας ἐξαμλληθεῖς ποτε,
 εἴθ' ὦφελος τότ' εὐθέως λιπεῖν βίον,
 πρὶν κ. τ. λ.

nescias cur Menelaus maluerit praemissis verbis ἀμίλλας ἐξαμλληθεῖς addere εὐθέως λιπεῖν φάος, quam inter ipsum certamen ut Pelops mortuus esset precari. Hoc quidem consentaneum est, Menelaum a Pelopis cum Oenomaο certamine ordiri, quoniam Πέλοπος ὁ πρόθευ πολέπορος ἱππεῖα origo omnium malorum fuit. hoc autem certamen ne certavisset quidem, si mortuus tunc esset, cum a patre in frustra sectus erat. tunc igitur ut vitam amississet opportune Menelaus precabatur. videndum igitur, num haec res in verbis ita corruptis ut nihil omnino dicant, fuerit significata. et initio quidem satis verisimile mihi videtur scriptum fuisse: ἤνιξ' ἔρανον ἐστιῶν (meministis lusus Epicharmei ap. Athen. VIII p. 338 ὁ Ζεὺς μ' ἐκάλεσε Πέλοπι γ' ἔρανον ἐστιῶν, cf. Eurip. Iphig. Taur. v. 389 τὰ Ταντάλου θεοῖσιν ἐστιάματα, et Pind. Olymp. I, 37 ὁπότ' ἐκάλεσε πατὴρ τὸν εἰνομώτατον ἐς ἔρανον). in reliquis Tantalus per compendium scriptus (πρ cf. Stephani l. πρισθεῖς) et verbum propter duplicem elisionem et suam ipsius raritatem male traditum latere mihi videntur:

εἴθ' ὦφελος τόθ', ἤνικ' ἔθανον ἐστιῶν
 πατήρ σ' ἐδάϊτρεσ' ἐν θεοῖς, λιπεῖν βίον,
 πρὶν κ. τ. λ.

(Lycophr. v. 1315 λέβητι δαίτρενθεῖς δέμας). Quae quomodo se habuerint, certe verba incognita interpolatori tribuere non licet.

Est cur haec de vitiis interpretatione grammaticorum ortis interposuerim. etenim non pauci sunt loci qui hoc modo corrupti interpolatoris esse viderentur. In Euripidis Ione, ubi Xuthus Apollinis aedem egressus Ionem tamquam filium suum amplecti vult, haec in editionibus nunc leguntur inde a v. 522:

Ιων. παῦε' μὴ ψάσας τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα ῥήξης χερί.

Ξουθ. ἄψομαι' καὶ ἠσπάσω, τάμ' δ' εὐρίσκω φίλα.

Ιων. οὐκ ἀπαλλάξει, πρὶν εἶσω τόξα πνευμόνων λαβεῖν;

Ξουθ. ὡς τί δὴ φεύγεις με σαντοῦ γνωρίσας τὰ φίλτατα;

Ιων. οὐ φίλῳ φρενῶν ἀμοίρους καὶ μεμνηνὸς ξένους.

Ξουθ. κτεῖνε καὶ πίμπρη' πατὴρ γὰρ, ἦν κτάνης, ἔσει φονεύς.

Haec alius nuper seminarii nostri sodalis non posse sic ab Euripide scripta esse strenue demonstravit: Xuthi verba κτεῖνε καὶ πίμπρη non recte sequi post οὐ φίλῳ κ. τ. λ., necesse esse praecesserint minae Ionis. itaque videri v. 525. 526 interpolatoris esse, Euripidem scripsisse:

Ιων. οὐκ ἀπαλλάξει, πρὶν εἶσω τόξα πνευμόνων λαβεῖν;

Ξουθ. κτεῖνε καὶ πίμπρη' πατὴρ γὰρ, ἦν κτάνης, ἔσει φονεύς.

sollerter haec ille contra editionum nostrarum lectionem disputavit. nisi quod non animadvertit, Scaligeri interpolatione totum locum ita obscuratum esse. in v. 526 codices exhibent:

ὀφείλω φρενῶν ἀμοίρους καὶ μεμνηνὸς ξένους.

Scaliger ὀφείλω, quod metro adversatur, celerius in οὐ φίλῳ mutavit, quo facto etiam pro φρενῶν ἀμοίρους melius φρενῶν ἀμοίρους legi videbatur. sed ὀφείλω, quod codices habent, significat ὄφελον. Euripides scripsit:

ὄφελον φρενῶν ἀμοίρους καὶ μεμνηνὸς ξένους.

quibus cum egregie Ion arcum simul adtollens Xutho minatus esset, aptissime ille: κτεῖνε, inquit, καὶ πίμπρη et q. s. Etiam γνωρίσας in versu praecedente, quod ineptum esse multis videbatur, ut γνωρίσον sive χωρίσας scribendum esse putarent, et recte et pulcre a poeta dictum est: Xuthus sic id quod ipse persuasum habet fortissime significat: Ionem, cum Xuthum noverit, τὰ ἑαυτοῦ φίλτατα novisse (non agnovisse), quibus Ion acerbè ξένους opponit. Nempe quod dixi ὀφείλω significare ὄφελον: grammatici interpretando, librarii etiam variando tempora mutant, de qua re dixi in comment. de div. div. mend. emend. altera. Librarii v. c. praesens pro aoristo, aoristum pro praesenti scribunt, ut Pind. Isthm. 4, v. 43 κελᾷσαι pro κελᾷειν, Aesch. Prometh. v. 684 σήμερον pro σήμερι, v. 309 μεθάρομε pro μεθάρομαι, Pers. v. 1063 κατοίκεται pro κατοίκετε, Eurip. Phoen. v. 549 καὶ τῷδ' ἀπονεῖμαι pro καὶ τῷδ' ἀπονέμειν, ubi Kirchhoffius adnotavit: 'vitium certa ratione corrigi nequit'. imo certissima, neque enim certius est librariorum Α et Α sive Θ et Φ permutasse inter se quam infinitivos illos. et sic etiam qui adhuc laborat locus Helen. v. 1388 corrigendus est, ubi pro καὶ σὲ προσποιούμεθα εὐνοὺν κρατεῖν τε στόματος (inde ab

Hermanno *κρατεῖν γε* scribunt) *κρατῆσαι* restituendum. Grammatici autem adnotant v. c. praesens pro futuro positum esse (*λέγω, λέξω*) vel perfectum aoristumve pro praesenti (*ξενήκα, ξενήμι, ἀπέπνυσα, ἀποπνύω*, Pind. Olymp. X v. 8 *καταισχύνει* pro *κατήσχυνε*, Aesch. Prom. v. 1081 *χθῶν σεσάλευται* et *σαλεύεται*, a. m.). sic aoristum *ᾠφελον* et imperfecto explicabant, ut ap. Hesych. legitur: *ᾠφελον, ᾠφειλον*, et h. l. grammaticus superscripto *ὀφείλω* significabat, *ᾠφελον φρενοῦν* non ad praeteritum tempus pertinere (ich hätte sollen), sed ad praesens (ich sollte zurechtweisen, cf. Hom. II. X, 116 in Nestoris de Menelao verbis *νῦν ὀφειλεν κατὰ πάντας ἀριστῆας πονέεσθαι λισσόμενος· χρεῖα γὰρ ἰκάνεται οὐκέτ' ἀνεκτός*). Restituto igitur hoc aoristo pro verbis omni significantia ac vi destitutis οὐ φιλῶ κ. τ. λ. egregia leguntur in quibus singula quaeque Euripidem testantur:

Ιων. οὐκ ἀπαλλάξει, πρὶν εἶσω τόξα πνευμόνων λαβεῖν;
Ξουθ. ὡς τί δὴ φεύγεις με σαντοῦ γνωρίσας τὰ φίλτατα;
Ιων. ᾠφελον φρενοῦν ἀμούσους καὶ μεμνηνότες ξένους.
Ξουθ. κτεῖνε καὶ πίμπρη· πατρός γάρ, ἦν κτάνης, εἴσι φρονεῖς.

Idem sodalis quae in eodem conloquio inde a v. 556 nunc in editionibus leguntur:

Ξουθ. πατέρα νυν δέχον, τέκνον.
Ιων. τῷ θεῷ γοῦν οὐκ ἀπιστεῖν εἰκός. *Ξουθ.* εὖ φρονεῖς ἄρα.
Ιων. καὶ τί βουλόμεσθ' ἄλλο *Ξουθ.* νῦν ὁρᾷς ἃ χρεὶ σ' ὄραν.
Ιων. ἦ Διὸς παιδὸς γενέσθαι παῖς; *Ξουθ.* ὃ σοὶ γε γίγνεται.
Ιων. ἦ θίγω δὴθ' οἷ μ' ἔφρυσαν; *Ξουθ.* πιθόμενός γε τῷ θεῷ.
Ιων. χαῖρέ μοι, πάτερ κ. τ. λ.

ineptissima esse pluribus recte exposuit: non intellegitur quo pacto Xuthus νῦν ὁρᾷς ἃ χρεὶ σ' ὄραν verbis Ionis interposuerit, et Διὸς παῖς diceretur Xuthus qui non est filius Iovis sed Aeoli. quibus sollerter ille sic medebatur, ut deletis vv. 558. 559 (καὶ τί — γίγνεται) reliqua sic ordinaret:

Ξουθ. πατέρα νυν δέχον, τέκνον.
Ιων. ἦ θίγω δὴθ' οἷ μ' ἔφρυσαν; *Ξουθ.* πιθόμενός γε τῷ θεῷ.
Ιων. τῷ θεῷ γοῦν οὐκ ἀπιστεῖν εἰκός. *Ξουθ.* εὖ φρονεῖς ἄρα.
Ιων. χαῖρέ μοι, πάτερ, κ. τ. λ.

et haec quidem scribere poterat Euripides, nisi nunc quoque, ut plerumque, gradatim ac pedetentim animi mutationem explicare maluerit. nimirum hic quoque locus densissimis obscuratus est tenebris levitate primum eorum qui post καὶ . . . γε signum interrogationis posuerunt, dein Scaligeri qui in v. 559 ἦ σοὶ γε γίγνεται in ὃ σοὶ γε γίγνεται mutavit. καὶ . . . γε aientis est et aliquid addentis. hic igitur post Xuthi verba εὖ φρονεῖς ἄρα Ion dicit (εὖ φρονῶ) καὶ τί βουλόμεσθ' ἄλλο (quibus nunc Xuthus interponere potest νῦν ὁρᾷς ἃ χρεὶ σ' ὄραν, cf. v. 548 seq. *Ιων.* κἄτα πῶς ἀφικόμεσθ' ἀνέρο *Ξουθ.* ταῦτ' ἀμνησῶ. *Ιων.* διὰ μακρὰς ἐλθὼν κελύθου; *Ξουθ.* τοῦτο καὶ μ' ἀπαιολῇ), et ex vocula ἦ quam codices habent, etsi ne ferri quidem potest propter metrum, tamen et sententiam et verba poetae quaerens enodaveris. eo modo, inquit Xuthus, quo tibi contingit, scil. παῖς παιδὸς Διὸς γενέσθαι. nempe per se quidem praeclarum est atque gloriosum, filium filii Iovis esse, Ion autem Apollinis filium sese vocabat quidem (cf. v. 136 seqq. *Φοῖβός μοι γενέτωρ πατήρ κ. τ. λ.*), sed ex sua ipsius opinione non erat revera dei filius. nunc igitur aliud

praefert, scil. reapse patrem habere. παῖς. ἡ scriptum est pro παῖς. ὅπη, dein syllaba deficiente γε additum, ut sexcenties. Euripides scripsit:

Ξουθ. πατέρα νυν δέχον, τέανον.

Ιων. τῷ θεῷ γοῦν οὐκ ἀπιστεῖν εἰκός. Ξουθ. εὐ φρονεῖς ἄρα.

Ιων. καὶ τι βουλόμεσθ' ἄλλο Ξουθ. νῦν ὁρᾷς ἃ χρὴ σ' ὁρᾶν.

Ιων. ἡ Διὸς παιδὸς γενέσθαι παῖς. Ξουθ. ὅπη σοὶ γίγνεται.

Ιων. ἡ θίγω δὲ γ' οὐ μ' ἐφυσαν; Ξουθ. πιθόμενός γε τῷ θεῷ.

Ιων. χαῖρέ μοι, πάτερ, κ. τ. λ.

Addam alios locos iam diu in interpolationis suspitionem vocatos. Eurip. Bacch. in Penthei contra Bacchum oratione inde a. v. 233 haec leguntur:

λέγουσι δ' ὥς τις εἰσελήλυθε ξένος

γόνος ἐπιβόος Ἀνδρίας ἀπὸ χθονός,

235 ξανθοῖσι βοστρέχοισιν εὐόμοις κομῶν,
οἰνωπός, ὅσοις χάριτας Ἀφροδίτης ἔχων,
ὃς ἡμέρας τε κενερόνας συγγίγνεται
τελειτὰς προτείνων εὖτονος νεάνισιν.

εἰ δ' αὐτὸν εἴσω τῆσδε λήψομαι στέγης,

240 παῖσω κτυποῦντα θύρσον ἀνασειοντά τε

κόμας, τράχηλον σώματος χωρὶς τεμῶν.

ἐκεῖνος εἰναί φησι Διόνυσον θεόν,

ἐκεῖνος ἐν μηρῷ ποτ' ἐρράφη Διός,

ὃς ἐκπυροῦται λαμπάσιν κεραυνίαις

245 σὺν μητρὶ, Δίους ὅτι γάμον ἐψεύσατο.

ταῦτ' οὐχὶ δεινὴς ἀγχόνης ἔστ' ἄξια,

ὑβρεῖς ὑβρίζειν, ὅστις ἔστιν ὁ ξένος;

ἀτὰρ τόδ' ἄλλο θαῦμα, τὸν τερασκόπον

ἐν ποικίλαις νεβρίσι Τειρεσίαν ὁρῶ κ. τ. λ.

ex his Dindorfius v. 243 eiecit tamquam ab interpolatore additum. Sed antequam de singulis iudicaretur corrigendus erat totus locus, in quo et male comminatio poenae (v. 239—41) culpa expositionem praecedit et post versum ταῦτ' οὐχὶ δεινὴς ἀγχόνης ἔστ' ἄξια inepte secuntur verba ὑβρεῖς ὑβρίζειν, ὅστις ἔστιν ὁ ξένος. Kirchhoffius non nisi alteri vitio medebatur, cum versus 242—46 ante v. 239 conlocabat:

ἐκεῖνος εἰναί φησι Διόνυσον θεόν,

ἐκεῖνος ἐν μηρῷ ποτ' ἐρράφθαι Διός,

ὃς ἐκπυροῦται λαμπάσιν κεραυνίαις

σὺν μητρὶ, Δίους ὅτι γάμον ἐψεύσατο.

ταῦτ' οὐχὶ δεινὴς ἀγχόνης ἔστ' ἄξια;

εἰ δ' αὐτὸν εἴσω τῆσδε λήψομαι στέγης,

παῖσω κτυποῦντα θύρσον ἀνασειοντά τε

κόμας τράχηλον σώματος χωρὶς τεμῶν

ἔβρεις ἔβριζονθ', ὅστις ἔστιν ὁ ξένος.
ἀτὰρ τόδ' ἄλλο θαῖμα κ. τ. λ.

in quibus plura supersunt non ferenda: vocis *ἐκεῖνος* iam per se non aptae iteratio prorsus aliena, et verba *ἔβρεις ἔβριζοντα* hoc loco vel intolerabilius claudicant. et ipse in altera editione pristino loco ea reddidit, ubi tamen non magis ferri possunt. Unus trames est quo disiecta membra poetae in pristinum ordinem restituantur. cui via patefacienda est emendatione unius vocabuli intercedente interpretatione corrupti. Scilicet Pentheus postquam exposuit quae ὁ ξένος ageret, sic quae mentiretur de Dionyso adiunxit:

τοιαῦθ' ἔβριζων, ὅστις ἔστιν ὁ ξένος,
ἐκεῖνον εἶναι φησι Διόνυσον θεόν,
ἐκεῖνον ἐν μηρῷ ποτ' ἐρράφθαι Διός,
ὃς ἐκπυροῦται λαμπράσιν κεραυνίαις
σὺν μητρὶ, Δίους δὲ γάμους ἐψεύσατο.
ταῦτ' οὐχὶ δεινῆς ἀγχόνης ἐπάξια;

nimirum postquam verba *τοιαῦθ' ἔβριζων* (cf. Soph. Electr. v. 613 ὅστις τοιαῦτα τὴν τεκοῦσαν ἔβρισην) interpretationis ope in *ἔβρεις ἔβριζων* mutata sunt (explicabant *τοιαύτας ἔβρεις ἔβριζων*), grammaticus male sedulus hunc versum qui sic non suo loco stare videbatur post v. 246 conlocavit ut inde penderet, in v. 442 autem, qui nunc subiecto carebat, pro *ἐκεῖνον* scriptum est *ἐκεῖνος*, quod in sequenti versu iteratum ut praeterea *ἐρράφη* pro *ἐρράφθαι* scriberetur effecit. denique ad tuendam vocem *ἐκεῖνος* vv. 242—46 videbantur longius removendi a. v. 223—38. Ipse poeta verbis *τοιαῦθ' ἔβριζων* quae antecedunt comprehendit ut nova adiungeret. hoc ipso autem loco opportune addidit ὅστις ἔστιν ὁ ξένος, ut dilucidius hunc ab ipso Baccho distingueret. nunc delendi versum 243, qui cum primi cantici vv. 96 seqq. concinit, atque vim loci rhetoricam infringendi nulla causa est.

In Soph. Philoct., ubi Philocteta Neoptolemo arcum tradit, inde a. v. 776 legimus:

Φιλ. ἰδοὺ δέχου, παῖ· τὸν φθόγον δὲ πρόσκυσον,
μή σοι γενέσθαι πολέπον' αὐτὰ μηδ' ὡς (sic scripsi pro μηδ' ὅπως)
ἐμοὶ τε καὶ τῷ πρόσθ' ἐμοῦ κεκτημένῳ.
Νεοπ. ὦ θεοί, γένοιτο ταῦτα νῦν, γένοιτο δὲ
πλοῦς οὐριός τε κεύσταλῆς ὅποι ποτὲ
θεὸς δικαιοῖ χῶ στόλος πορσύνεται.
Φιλ. ἀλλὰ δέδοικ', ὦ παῖ, μή μ' ἀτελὴς εὐχή·
στάζει γὰρ αὖ μοι φοῖνιον τόδ' ἐκ βυθοῦ
κχιζὼν αἷμα καὶ τι προσδοκῶ νέον κ. τ. λ.

Ad septimum versum Dindorfius iterum iterumque adscripsit: 'duodecim hae syllabae ab interpolatore positae sunt, sententiam, quae ex verbis proximis componi poterat, supplente, quum trimeter ab Sophocle scriptus excidisset'. Miror hominem extitisse qui lacunam a se deprehensam ne politico quidem quem dicunt versu explere calluerit. neque intellegitur quid voluerit voce *μ'*. Mihi Philocteta Neoptolemi verba γένοιτο δὲ πλοῦς οὐριός τε κεύσταλῆς excipiens dixisse videtur: sed metuo ne (ὁ πλοῦς) ἐμὲ ἀσταλῇ κίχῃ:

ἀλλ' οὐδ' ἀδύναται, παῖ, με μὴ ἀσταλῇ κίχῃ·
 στάζει γὰρ αὐτοὶ μοι φροῖνον τόδ' ἐκ βυθοῦ
 κίχων αἶμα κ. τ. λ.

facile autem *μή με* scribatur pro *με μὴ* (ut v. 933 τὸν βίον μὴ μ' ἀφέλῃς), quod hic vel sententia desiderabat, et, adiuvante forsitan praecedentis precis memoria, pro *κίχῃ*, per *εὐρη*, ut fieri solet (Hesych. *κίχῃν, εὐρεῖν*) explicato:

εὐρη
 κίχῃ

syllabis commistis *εὐρή*, cuiusmodi voces hibridas non raro in codicibus reperiri plus semel alias adnotavi, cf. fr. Eurip. ap. Stob. flor. VIII, 12 N. 68, ubi codd. ἄγει et ἔχει exhibent et ἄγχει i. e. utrumque copulatum, et Soph. Oed. tyr. v. 1025, ubi eadem vox *κίχων* in *τεκῶν* corrupta est: σὺ δ' ἐμπολήσας ἢ τεκῶν μ' αὐτῷ δίδως; sic omnes codd., ex *κίχων* scil. et *τεκῶν* (Hes. *κίχῃαν, τεκῃαν*) concretum. quae scholia habent: ἀγοράσας· δηλοῖ δὲ ἡ λέξις καὶ τὸ εὐρεῖν, eorum illud ad ἐμπολήσας, hoc olim ad *κίχων* pertinebat.

In Eurip. Phoeniss. Oedipus in lamentis de vitae suae infortuniis postquam se iam ante ortum occisorem patris designatum fuisse narravit ita pergit (inde a v. 1602):

ἐπεὶ δ' ἐγενόμην, αὐθις ὁ σπείρας πατὴρ
 κτείνει με νομίσας πολέμιον πεφνηνέναι·
 χοῦν γὰρ θανεῖν νῦν ἐξ ἐμοῦ· πέμπει δέ με
 μαστὸν ποδοῦντα θηροῖν ἄθλιον βορᾶν.
 οὐ σωζόμεσθα. Ταρτάρον γὰρ ὤφελεν
 εἰλεῖν Κιθαιρῶν εἰς ἄβυσσος χάσματα,
 ὅς μ' οὐ διώλεσ'· ἀλλὰ δουλεῦσαί τέ μοι
 δαίμων ἔδωκε Πόλυβον ἀμφὶ δεσπότην,
 κτανὼν δ' ἐμαντοῦ πατέρ' ὁ δυσδαίμων ἐγὼ
 εἰς μητρὸς ἡλθὼν τῆς ταλαιπώρου λέχρος
 παῖδάς τ' ἀδελφοὺς ἔτεχον οὗς ἀπώλεσα
 ἀρὰς παραλαβὼν Λαῖον καὶ παῖσι δούς.

horum versuum quattuor οὐ σωζόμεσθα — ἀμφὶ δεσπότην delentes v. d. luculentis sibi videbantur uti argumentis. Cithaeron, inquit, non causa fuit malorum Oedipo, neque servus fuit, qui apud Polybum pro filio haberetur. Similia iam graeci grammatici protulerant, quibus alii non male responderunt: εὐθις δὲ, φασί, καταρᾶται τῷ Κιθαιρῶνι, ὅτι οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν· δέον γὰρ τοῖς ἀελομένοις καταράσασθαι ἢ τῇ Πόλυβον γυναικί, τῷ ὅρει καταρᾶται. ἀλλὰ μεμΐμηται ὁ Εὐριπίδης τοὺς δι' ὑπερβολὴν συμφορὰς καὶ τοῖς ἀναισθήτοις θυμουμένους. et: καὶ τοῦτο εὐθις· οὐ γὰρ δοῦλον αὐτὸν ἐποίησεν ὁ Πόλυβος, ὅς καὶ ἡ Ἰοκάστη ἢ δὲ τὸν ἐμὸν ὠδίνων πόνον μαστοῖς ἔφειτο, καὶ πόσιν πείθει τεκεῖν, ὥστε τίος ἐνομίζετο. ἀλλὰ φασὶν ὅτι ἕνεκα τοῦ εἰς οἶκτον κινήσαι τοὺς θεωμένους ταῦτα ὁ Εὐριπίδης ἐτεχνάσατο, ἢ ὅτι οἱ βαρυνόμενοι συμφοραῖς ὑπὸ προκειμένης συμφορᾶς καὶ τὰς προτέρας εὐδαιμονίας διστιγίας ἀποκαλοῦσιν. nimirum ea ipsa, quae in his meram rerum veritatem derelinquere videntur, Euripidem rhetorem testantur quaecumque elici e vita Oedipi poterant calamitates querelarumque causas cumulantem. Itaque Oedipus etiam,

Cithaeron si in Tartarum deiectus esset, non servatum sese esse clamat ad perpetiendas miseriae atrocissimas, et ea nunc illi tamquam servi condicio videtur fuisse, quod in hominis alieni, cuius filius non erat, domo iuventutem degebat. Electis autem quattuor illis versibus:

πέμπει δέ με
μαστόν ποθοῦντα θηρσὶν ἄθλιον βοράν.
κιανὼν τ' ἔμαντοῦ πατέρ' ὁ δυσδαίμων ἐγὼ
εἰς μητρὸς ἧλθον τῆς ταλαιπώρου λέχος κ. τ. λ.

nimum quantum hiare vides narrationem. sed in verba vitia nonnulla inreperunt: primum invenuste dictum: Πόλυβον ἀμφὶ δεσπότην, sed hoc nisi fallor sic ortum est:

Πόλυβον
ἄλλον ἀμφὶ δεσπότην

(cf. Xen. Cyrop. 1, 3 τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς). Simili modo corrupta est Deianirae de Iole quaestio Soph. Trach. v. 316:

μὴ τῶν τυράννων Εὐρύτου σπορά τις ἦν;

quod interrogationis signo quod post vocem τυράννων posuerunt non emendatum est. Eurytum praepropera grammatici manus adposuit verbis poetae:

Εὐρύτου
μὴ τῶν τυράννων τῶν ἐκεῖ σπορά τις ἦν;

Praeterea pro Ταρτάρου γὰρ ὥφελεν corrigendum Ταρτάρου δ' ἄρ' ὥφελεν κ. τ. λ. Idem calami error locum Aeschyli ita deformavit, ut acerrima v. d. adhibuerint remedia nec tamen quidquam adsecuti sint. In Persis enim Atossa postquam somnium suum enarravit haec addit in codicibus (v. 210 seqq.):

ταῦτ' ἐμοίγε δαίματ' εἰσιδεῖν,
ὕμιν δ' ἀκούειν. εὖ γὰρ ἴστε, παῖς ἐμὸς
πράξας μὲν εὖ θανμαστός ἂν γένοιτ' ἀνὴρ,
κακῶς δὲ πράξας οὐχ ὑπεύθυνος πόλει,
σωθεῖς δ' ὁμοίως τῆσδε κοιρανεῖ χθονός.

Non intellegitur, cur Atossa Persis infelicem cladis eventum praemissis verbis εὖ γὰρ ἴστε accuratius voluerit explicare nec tamen explicuerit. Dindorfius qui ultimum versum ab interpolatore lacunae resarciendae causa compositum esse ait ipsumque poetam sic potius scripsisse adfirmat: σωθεῖς δ' αἰμίως τῆσδε ποιμανεῖ χθόνα vel τῆσδε δεσπόσει χθονός, non minuit difficultatem, sed auxit. quid enim erat cur Atossa vel ignominiam filii sui futuram Persis plurimis adseveraret? Sed postquam triste somnii omen significavit mulier regia hoc non neglexit quam disertissime addere (εὖ δ' ἄρ' ἴστε), filium suum sive bona sive mala usum fortuna, dummodo vitam servaverit (σωθεῖς), aequae (ὁμοίως) Persarum dominum futurum esse. sic et singula quaeque recte se habent eleganterque dicta sunt et tota sententia ad describendas quas Aeschylus ubique in hac tragoedia adumbrare studet rerum Persicarum condiciones maxime facit. Sed difficultas paene desperata ex eadem vocula γὰρ orta est in alio eiusdem fabulae loco, ubi Persarum in Psyttalia insula clades a nuntio narratur (v. 455 seqq.):

ὥς γὰρ θεὸς
ναῶν ἔδωκε κῦδος Ἑλλήσιν μάχης,

αὐθήμερον φράζαντες εὐχάλκοις δέμας
 ὅπλοισι ναῶν ἐξέθρωσκον· ἀμφὶ δὲ
 κυκλοῦντο πᾶσαν νῆσον, ὥστ' ἀμυχανεῖν
 ὅποι τράποιντο. πολλὰ μὲν γὰρ ἐκ χειρῶν
 πέτροισιν ἠράσσοντο τοξικῆς τ' ἄπο
 θώμυγος ἰοὶ προσπίπτοντες ὄλλυσαν·
 τέλος δ' ἐφορμηθέντες ἐξ ἐνὸς ῥόδου
 παίουσι, κρεοκοποῦσι δυστήνων μέλη,
 ἕως ἀπάντων ἐξαπέφθειραν βίον.

In his verba ὥστ' ἀμυχανεῖν ὅποι τράποιντο de Persis dicta esse ex re quidem intellegitur, sed verbis hoc non significatum est, quo narratio solita caret perspicuitate. reliqua omnia ad Graecos referenda esse et armorum genus docet et subiectum ad finem usque non mutatum; sed sic non apta vocula γὰρ. Varia temptarunt v. d. Weilius qui verba πολλὰ μὲν γὰρ ἐκ χειρῶν πέτροισιν ἠράσσοντο κ. τ. λ. ad Persas a Graecis saxis telisque petitos referebat, in ultimis verbis τέλος δ' ἐφορμηθέντες alterius subiecti significationem desiderare debebat. non magis huius loci caliginem dispulerunt, qui post verba κυκλοῦντο πᾶσαν νῆσον Persarum in Graecos inpetum interponere conati sunt, ut verba ὥστ' ἀμυχανεῖν ὅποι τράποιντο de Graecis dicta fuerint. sic enim sustentatur quidem τὸ γὰρ, sed Graecorum, non Persarum angustiae describuntur. Quid igitur? vitiosa est particula γὰρ, et iis quae praecedunt Persarum significatio addenda est ita, ut sequentia tamen de Graecis dici intellegatur perque totum locum subiectum mutari non sit opus. Nimirum ὥστ' ἀμυχανεῖν ὅποι τράποιντο scriptum esse videtur pro ὥστ' ἀμυχανεῖν οἱ τις τράποιτο (Arist. Ran. v. 36 οἱ πρῶτά με ἔδει τραπέσθαι), quibus adversarii quantum satis erat significabantur, et γὰρ superesse de voce τάρχη sequenti τέλος δὲ praemissa, quo narratio dilucida reddebatur (multum quidem ab initio postremo autem . . .; ad synicesin cf. τάρχη, τάρχαθῃ, τάρχεα, θῆμέρα, ad aphaeresin τάρχη 'κ χειρῶν Prometh. v. 741 μηδέπω 'ν προοιμίῳ, ad solum denique dativum τῇ ἀρχῇ Plat. legg. I p. 646 τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασίαν νικᾷ). Sic igitur cum omnia plana fiant atque polita, Aeschylum scripsisse arbitror:

ἀμφὶ δὲ
 κυκλοῦντο πᾶσαν νῆσον, ὥστ' ἀμυχανεῖν
 οἱ τις τράποιτο. πολλὰ μὲν τάρχη 'κ χειρῶν
 πέτροισιν ἠράσσοντο τοξικῆς τ' ἄπο
 θώμυγος ἰοὶ προσπίπτοντες ὄλλυσαν·
 τέλος δ' ἐφορμηθέντες ἐξ ἐνὸς ῥόδου
 παίουσι, κρεοκοποῦσι δυστήνων μέλη,
 ἕως ἀπάντων ἐξαπέφθειραν βίον.

Denique exempla addam in quibus ad enodandos duarum sententiarum inter se repugnantium laqueos interpolatores asciti sunt. In Soph. Trach. v. 86 seqq. Hyllus de discrimine in quo nunc Hercules versaretur certior factus Deianirae quod patrem neglexerit exprobranti haec in codd. respondet:

ἀλλ' εἴμι, μήτε· εἰ δὲ θεσφάτων ἐγὼ
 βάζιν κατήδη τῶνδε, κἂν πάλα παρῇ.

νῦν δ' ὁ ξενίθης πότιμος οὐκ ἔξ πατρὸς
 ἡμᾶς προταρβεῖν οὐδὲ δειμαίνειν ἔγαν.
 νῦν δ' ὡς ξενίημι, οὐδὲν ἑλλείψω τὸ μὴ οὐ
 πᾶσαν πνέσθαι τῶνδ' ἀλήθειαν πέρι.

Haec cum manifestum esset non posse sic a poeta scripta esse, Hermannus tertium et quartum versum ut alius huius fabulae recensionis particulam uncis inclusit (neque enim fugiebat opinor illum in his versibus dictionis Sophocleae elegantia), Dindorfius tamquam interpolatoris additamentum eiecit. Sententiae duae sunt: 'si novissem oraculum, iam diu adfuissem'. et 'solita patris fortuna non ita metuere de eius sorte sinebat'. utramque ab Hylo de incuria sua se excusaturo non inopportune proferri nemo negabit, modo recte altera alteri nexa sit. correcto igitur ἔξ, quod post νῦν scribebatur, in εἴα et νῦν lenissima mutatione in οὐν, quid est cur sive de duabus recensionibus sive de interpolatore somnietur?:

ἀλλ' εἰμα, μήτερ· εἰ δὲ θεσφάτων ἐγὼ
 βᾶξιν κατήδη τῶνδε, γὰρ πάλα παρῇ·
 σὺν δ' ὁ ξενίθης πότιμος οὐκ εἴα πατρὸς
 ἡμᾶς προταρβεῖν οὐδὲ δειμαίνειν ἔγαν.
 νῦν δ' ὡς ξενίημι, οὐδὲν ἑλλείψω τὸ μὴ οὐ
 πᾶσαν πνέσθαι τῶνδ' ἀλήθειαν πέρι.

in quibus nihil restat quod non et recte et eleganter dictum sit. versus tertius non raris accedit exemplis in quibus voculae σὺν, ἐν, πρὸς adverbialiter adhibitae sunt.

Hecuba Euripidea orationem coram Agamemnone in Polymnestora habitam hisce claudit verbis:

σοὶ δ' ἐγὼ λέγω,
 Ἀγάμεμνον, εἰ τῷδ' ἀρχέσεις, κακὸς φανεῖ·
 οὐτ' εὐσεβῇ γὰρ οὐτε πιστὸν οἷς ἐχρήν,
 οὐχ ὅσιον, οὐ δίκαιον εὐ δράσεις ξέρον·
 αὐτὸν δὲ χαίρειν τοῖς κακοῖσι σὲ φήσομεν
 τοιοῦτον ὄντα· δεσπότης δ' οὐ λοιδορῶ.

sic versus paenultimus in vetustissimo codice B scriptus est, reliqui τοῖς κακοῖς σὲ φήσομεν habent, quod editores tenuerunt, nisi quod Nauckius εὐ δράσας ξέρον αὐτὸν σὲ χαίρειν τοῖς κακοῖσι φήσομεν temptavit. in utraque lectione verba δεσπότης δ' οὐ λοιδορῶ inutiliter addita sunt. itaque Nauckius totum versum ab interpolatore profectum esse suspicatus est. Prior sententia optime ad praecedentia accedit, cum αὐτὸν χαίρειν τοῖς κακοῖσι summum contineat convitium, nisi quod τοιοῦτον ὄντα non apte dictum est ubi de agendo sermo est, expectaveris τοῦτο sive τοιαῦτα δράντα. Altera sententia δεσπότης δ' οὐ λοιδορῶ post σὲ inepta; sed dignissima poeta δικανικῶ erat opportunissimumque huius orationis finem exhibebat, si in sententia praecedenti evitata Agamemnonis adpellatione in universum is qui virum iniustum beneficiis adfecerit ipse facinoribus gaudere dicebatur. ea est enim oratorum ars ut sententias etiam gravissimas enuntiare non laesis hominibus sciant. Deleta igitur vocula σὲ ab interprete praepropere adposita utque in cod. Vatic. videri licet in verba poetae inlapsa, et correcto qui inde sequebatur librarii

in sequenti versu errore vix quisquam puto negabit genuinum astutae eloquentiae Euripidae
signum ferre haec:

αὐτὸν δὲ χαίρειν τοῖς κακοῖσι φήσομεν
τὸν τοῦτο δρωῶντα· δεσπότας δ' οὐ λοιδορῶ.

De una hodie disputavimus cautione: ut diligenter animum adtendamus ad cavendum ne de verborum corruptorum origine arbitria faciamus priusquam quid scriptum fuerit ab eo qui primus scripsit apertum sit, de aliis quibus in hac re peccatur festinationibus alias agemus.

SCHOLAE SECUNDVM ORDINES DISCRIPTAE

I. ORDINIS THEOLOGORVM EVANGELICORVM

1. Professores ordinarii

IOANNES PETRVS LANGE Dr. *Publice* I. Encyclopaediam theologicam exponet bis p. h. dieb. Lun. et Mart. h. x. *Privatim* II. Ethicam christianam docebit quinquies h. ix. CAROLVS BERNARDVS HVNDESHAGEN Dr. *Publice* I. Epistolam Pauli ad Galatas interpretabitur bis p. h. d. Sat. h. x et xii. *Privatim* II. Historiam ecclesiasticam inde a Gregorio VII. usque ad tempora recentiora enarrabit quinquies dieb. Lun. et Mart. h. xii. dieb. Merc. Iov. Ven. h. x.

GVILELMVS LVDOVICVS KRAFFT Dr. *Publice* I. Hymnologiam docebit bis p. h. dieb. Merc. et Sat. h. xi. *Privatim* II. Vitam et doctrinam Apostolorum tradet quater p. h. h. xi.

ADOLPHVS HERM. HENR. KAMPHAVSEN Dr. *Publice* I. Locos poeticos in libris historicis Vet. Test. obvios interpretabitur d. Merc. h. viii. *Privatim* II. Psalmos explicabit quater p. h. h. viii. III. Archaeologiam hebraicam docebit dieb. Merc. Iov. Ven. Sat. h. xii.

THEODORVS CHRISTLIEB Dr. *Publice* I. Historiae evangelii a Protestantibus inter paganos propagati partem I. binis scholis enarrabit dieb. Mart. et Iov. h. v. *Privatim* II. Theologiae pastoralis partem propriam ad curam animarum spectantem tractabit ter dieb. Mart. et Iov. h. xi. d. Ven. h. v. III. Theologiam apologeticam ter quaterve docebit dieb. Lun. Merc. Ven. h. xi.

AVGVSTVS DIETZSCH Phil. Dr. P. O. DES. *Publice* I. Kantii, Schleiermachers, Hegelii philosophicas de religione notiones exponet dieb. Lun. et Iov. h. iv. *Privatim* II. Evangelium Ioannis quinquies interpretabitur h. vii.

2. Privatim docens

CAROLVS THOENES Phil. Dr. Theol. Lic. *Privatissime et gratis* orationem Iesu Christi montanam interpretabitur dieb. Mart. et Ven. h. iv.

II. ORDINIS THEOLOGORVM CATHOLICORVM

1. Professores ordinarii

I. O. HENRICVS ACHTERFELDT Dr. scholas nullas habere perget.

FR. XAV. DIERINGER Dr. *Publice* I. Doctrinam de gratia Christi tradet bis p. h. h. x.

- Privatim* II. Theologiae dogmaticae partem II. docebit sexies p. h. h. ix. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes homileticas moderari perget semel p. h. h. x.
- B. I. HILGERS Dr. *Publice* I. Acta Apostolorum exponet bis p. h. h. xi. *Privatim* II. Patrologiam docebit bis p. h. h. xi.
- HENRICVS IOSEPHVS FLOSS Dr. *Publice* I. Historiam ecclesiasticam a. 1648—1789 enarrabit bis p. h. h. viii et x. *Privatim* II. Theologiae moralis p. II. docebit quinquies p. h. h. viii. III. Historiae ecclesiasticae p. II. tradet quater p. h. h. ix. *Privatissime et gratis* IV. Exercitationes de archidioecesis Coloniensis historia semel p. h. h. x moderari perget.
- FRANCISCVS HENRICVS REVSCH Dr. *Publice* I. Hermeneuticam biblicam docebit bis p. h. h. vii. *Privatim* II. Psalmos interpretabitur quater p. h. h. vii. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes exegeticas moderabitur semel p. h. h. p. i.
- IOSEPHVS LANGEN Dr. *Publice* I. Theologiae Nov. Test. capita selecta tractabit semel p. h. h. xii. *Privatim* II. S. Ioannis Evangelium interpretabitur quater p. h. h. xii. III. S. Pauli ad Romanos epistolam exponet ter p. h. h. xi.

2. Professores extraordinarii

- LAVR. MAX. ROTH Dr. *Publice* I. Doctrinam de sacramento poenitentiae administrando tradet bis p. h. h. xii. *Privatim* II. Theologiae pastoralis p. II. tractabit ter p. h. h. xii. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes catecheticas moderari perget semel p. h. h. m.
- HVBERTVS THEOPHILVS SIMAR Dr. *Publice* I. Apologeticam tradet bis p. h. h. x. *Privatim* II. Theologiae moralis p. II. docebit quinquies p. h. h. viii.

3. Privatim docens

- FRANCISCVS KAVLEN Dr. *Gratis* I. Historiam vulgatae Bibliorum versionis enarrabit semel p. h. h. xii. *Privatim* II. librum Isaiae prophetae exponet ter p. h. h. iv.

III. ORDINIS IVRECONSVLTORVM

1. Professores ordinarii

- FERDINANDVS WALTER Dr. *Publice* I. Selecta capita iuris Germanici exponet bis h. p. i. *Privatim* II. Ius ecclesiasticum Catholicorum et Evangelicorum quinquies h. xi docebit.
- FRIDERICVS BLVHME Dr. *Privatissime et gratis* I. Exercitationes iuris Pandectarum exegeticas instituet h. p. i. *Privatim* II. Processum civilem iuris communis quod per Germaniam obtinet explicabit quinquies p. h. h. xi. III. Ius ecclesiasticum Catholicorum et Evangelicorum cum iure matrimoniali docebit quinquies p. h. h. xii.
- CAROLVS SELL Dr. *Privatim* I. Institutiones et fontium iuris Romani notitiam docebit sexies h. x. II. Pandectarum partem secundam ius quod vocant obligationum ac familiarum complectentem tradet sexies h. XI. III. Pandectarum partem tertiam ius here-

ditarium Romanorum complectentem exponet quinquies h. xii. *Privatissime et gratis* IV. Iuris Pandectarum exercitationes moderabitur semel p. h. h. xii.

IOSEPHVS BAVERBAND Dr. *Privatim* I. Ordinem iudiciorum et processum, quem dicunt civilem, qui in terris Rhenanis viget, quinquies vel sexies h. xi explicabit. II. Modum procedendi in instruendis et decidendis causis criminalibus ter quaterve h. x docebit.

HVGGO HAELSCHNER Dr. *Publice* I. De confoederatione Germanica disseret bis p. h. h. ix. *Privatim* II. Ius gentium docebit quater p. h. h. ix. III. Ius publicum Germanicum sexies p. h. h. x. tradet.

RODERICVS DE STINTZING Dr. *Publice* I. De iuris Romani usu et doctrina disseret binis h. p. i. *Privatim* II. Pandectarum partes priores h. e. generalem et eam qua de rerum dominio iuribusque in re tractatur sexies p. h. docebit h. viii. III. Historiam iuris Romani enarrabit sexies p. h. h. ix.

LVDOVICVS KAROLVS AEGIDI Dr. *Publice* I. Finium inter ecclesiam et rempublicam regundorum historiam delineabit d. Sat. h. xii. *Privatim* II. Iuris encyclopaediam sexies h. viii exponet. III. Ius criminale sexies h. vii docebit. IV. Iuris Germanorum historiam sexies h. x. tradet.

RICARDVS SCHROEDER Dr. *Publice* I. Historiam iuris publici Germanici exponet ter h. xii. *Privatissime et gratis* II. Exercitationes iuris Germanici exegeticas moderabitur bis h. p. i. *Privatim* III. Ius commerciale cum iure maritimo et cambiali explicabit quinquies h. ix. IV. Historiam iuris privati et fontium iuris Germanici docebit quinquies h. x.

2. Professores extraordinarii

ALFREDVS NICOLOVIVS Dr. comiteatu impetrato scholas nullas habebit.

HERMANNVS HVEFFER Dr. *Publice* I. Ius bonorum ecclesiasticorum tam ex iuris communis quam ex recentiorum legislationum imprimis Borussiae et Francogalliae praeceptis tradet bis p. h. h. iv et v. *Privatim* II. Ius naturae sive philosophiam iuris quater p. h. h. xi exponet. III. Ius ecclesiasticum Catholicorum et Evangelicorum quater p. h. h. xii docebit.

3. Privatim docentes

HVGGO LOERSCH Dr. *Gratis* I. Librum tertium codicis commercialis Francogallici interpretabitur semel h. p. i. *Privatim* II. Ius Germanicum privatum cum iure feudali docebit sexies h. viii.

RVDOLFVS KLOSTERMANN Dr. *Gratis* I. Ius metallicum exponet semel h. ix. *Privatim* II. Ius civile Borussicum docebit quinquies h. viii.

IV. ORDINIS MEDICORVM

1. Professores ordinarii

MAVRICIVS NAVMANN Dr. *Publice* I. Therapiam generalem docebit semel h. xii. *Privatim* II. De differentiis morborum tam geographicis quam historicis disseret bis h. p. i.

M. I. WEBER Dr. *Publice* Osteologiam pelvis semel p. h. tractabit.

- GVSTAVVS VEIT Dr. *Publice* I. Gynaecologiae partem tradet d. Merc. h. vii. *Privatim* II. Medicinam forensensem docebit dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. vii. III. Exercitationes practicas in clinico obstetricio moderabitur quotidie h. xii. *Privatissime* IV. Cursum operationum obstetriciarum dieb. Mart. et Ven. h. v—vi instituet.
- GVILELMVS BVSCH Dr. *Publice* I. Luxationum partem secundam tradet d. Merc. h. v. *Privatim* II. Clinicum chirurgicum quotidie h. ix—x³/₄ moderari perget. III. Cursum operationum chirurgicarum una cum DOVTRELEPONT P. E. h. vi habebit.
- MAXIMILIANVS SCHVLTZE Dr. *Publice* I. Theoriam microscopii tradet d. Lun. h. xi. *Privatim* II. Anatomiam organorum sensuum docebit d. Merc. h. x et xi. III. Anatomiam microscopicam tradet dieb. Mart. Iov. Ven. h. x. IV. Exercitationes microscopicas moderabitur una cum DE LA VALETTE P. E. dieb. Mart. Iov. Ven. h. xi. *Privatissime* V. Cursum microscopicum instituet quotidie h. xii.
- EDVARDVS PFLVEGER Dr. *Publice* I. Seminarium physiologicum quotidie moderabitur. *Privatim* II. Physiologiae partem primam quotidie h. ix exponet. III. Chemiam physiologicam bis h. x docebit. IV. Cursum physiologicum bis h. ii—iv habebit.
- HVGO ERN. HENR. RVEHLE Dr. *Publice* I. Selecta capita pathologiae specialis tradet semel h. xii. *Privatim* II. Exercitationes clinicas et policlinicas medicas moderabitur quotidie h. x³/₄—xii.
- EDVARDVS RINDFLEISCH Dr. *Publice* I. De neoplasia pathologica disseret dieb. Mart. et Ven. h. viii. *Privatim* II. Cursum pathologico-histologicum moderabitur dieb. Mart. et Ven. h. ii et iii. *Privatissime* III. Studia singulorum privata moderabitur.

2. Professores extraordinarii

- HERMANNVS SCHAAFFHAUSEN Dr. *Publice* I. Physiologiam generalem et comparatam docebit semel p. h. h. iii. II. Historiam primitivam humani generis tractabit semel p. h. h. iii. *Privatim* III. Exercitationes microscopicas moderabitur ter p. h. h. v.
- ADOLPHVS LIB. BARO DE LA VALETTE ST. GEORGE Dr. *Publice* I. De entozois disseret d. Lun. h. viii. *Privatim* II. Osteologiam et syndesmologiam docebit dieb. Merc. et Ven. h. viii. III. Exercitationes microscopicas moderabitur una cum SCHVLTZIO P. O. dieb. Mart. Iov. Ven. h. xi.
- THEODORVS SAEMISCH Dr. *Publice* I. De oculi functionibus perturbatis semel h. vi d. Iov. disseret. *Privatim* II. Clinicum ophthalmiatricum moderabitur h. viii d. Mart. et Ven. III. Cursum ophthalmoscopicum instituet d. Merc. h. v. IV. Cursum operationum in oculo instituendarum moderabitur d. Sat. h. viii.
- CAROLVS BINZ Dr. *Publice* I. Polyclinicum paediatricum moderari perget semel h. iii. *Privatim* II. Seminarium pharmacologicum quotidie instituet h. iv.
- IOSEPHVS DOVTRELEPONT Dr. *Publice* I. De morbis syphiliticis disseret d. Iov. h. v. *Privatim* II. Chirurgiam tradet sexies p. h. h. viii. III. Cursum operationum chirurgicarum in cadaveribus instituendarum una cum BVSCH P. O. instituet h. vi.
- FRANCISCVS OBERNIER Dr. *Publice* I. Electrotherapiam cum demonstrationibus practicis

semel p. h. h. viii tractabit. *Privatim* II. Diagnostice physicae et chemicae cum exercitationibus practicis quinquies p. h. h. iii et iv docebit. III. Pathologiam generalem ter p. h. h. vii tradet.

3. *Privatim docentes*

CAROLVS FINKELNBVRG Dr. *Gratis* I. Hygieinem publicam semel p. h. h. v tractabit. *Privatim* II. Medicinam forensem quater p. h. h. v tradet.
 HENRICVS HOENING Dr. *Gratis* I. de vitiis pelvis muliebris disseret semel p. h. h. p. i. *Privatim* II. de morbis puerperarum aget bis p. h.
 NATHAN ZVNTZ Dr. *Gratis* I. Dieteticen tractabit bis p. h. h. iv. *Privatim* II. Physicam medicam et physiologicam docebit bis h. iv.
 CAROLVS A MOSENGEIL Dr. *Gratis* I. Selecta capita chirurgiae semel p. h. tractabit. *Privatim* II. Doctrinam de fasciis chirurgicis cum exercitationibus practicis bis p. h. h. iv docebit.

V. ORDINIS PHILOSOPHORVM

1. *Professores ordinarii*

IACOBVS NOEGGERATH Dr. *Publice* I. De locis fossilium singularibus bis p. h. h. x aget. *Privatim* II. Mineralogiam quinis diebus h. ix exponet. III. Mineralogiam pharmaceuticam bis h. x tradet. Praeterea IV. Exercitationes sodalium Seminarii Regii physici h. c. moderabitur.
 FRIDERICVS GVIL. AVG. ARGELANDER Dr. *Publice* I. De stellis variabilibus disseret methodosque quibus illae observantur et computantur, exponet bis p. h. h. xi. *Privatim* II. Elementa astronomiae docebit quinquies p. h. h. xii. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes commilitonum in astronomia magis provectorum practicas moderabitur h. p. i.
 FRIDERICVS DIEZ Dr. *Publice* I. Petrarchae carmina selecta interpretabitur semel p. h. h. p. i. *Privatim* II. Veteris linguae Theodiscae rudimenta docebit bis terve h. p. i. III. Linguarum Romanicarum historiam tradet bis h. vi. IV. De Provincialium quos vocant lingua litterisque disseret bis h. eadem.
 C. BERGEMANN Dr. scholas nullas habebit.
 CHRISTIANVS LASSEN Dr. scholas nullas habebit.
 IOANNES GILDEMEISTER Dr. *Publice* I. Lectiones Arabicas continuabit bis h. ii. *Privatim* II. Genesin explicabit quinquies h. xii. *Privatissime et gratis* III. Scriptores Arabes difficiliore proponet bis h. xi. IV. Linguam Aethiopicam docebit bis h. xi. V. Linguae Sanscriticae elementa tradet ter h. ii. VI. Rigvedam interpretabitur bis h. iii. VII. In enarrandis libris Semiticis, Indicis, Persicis ex auditorum optatu solito more perget binis h. p. i.
 HENRICVS A SYBEL Dr. *Publice* I. Exercitationes Seminarii Regii historici moderari perget h. p. i. *Privatim* II. Historiam saeculi xvi enarrabit quater p. h. h. v.
 G. B. MENDELSSOHN Dr. scholas nullas habere perget.

- PETRVS KNOODT Dr. *Publice* I. Historiam philosophiae Graecorum antiquae tradet bis p. h. h. v. *Privatim* II. Metaphysicam quinquies p. h. h. iii docebit.
- F. H. TROSCHER Dr. *Publice* I. Historiam naturalem Molluscorum tradet d. Merc. h. x et Sat. h. ix. *Privatim* II. Zoologiam docebit sexies h. viii. III. Seminarii physici exercitationes zoologicas moderari perget d. Iov. h. iv.
- CAROLVS SIMROCK Dr. *Publice* I. Carmina Theodisca selecta interpretabitur bis p. h. h. viii. *Privatim* II. Mythologiam Germanicam tradet quater h. viii.
- ERWINVS NASSE Dr. *Publice* I. Historiam administrationis et constitutionis regni Borussiae bis p. h. h. p. i. enarrabit. *Privatim* II. Oeconomiae publicae partem pragmaticam et specialem quater p. h. h. xii tractabit.
- RVDOLPHVS CLAVSIVS Dr. *Publice* I. Exercitationes physicas in Seminario Regio physico moderari perget semel p. h. *Privatim* II. Physicam experimentalem tradet sexies p. h. dieb. Mart. Iov. Sat. h. viii et ix. III. Exercitationes practicas in laboratorio physico moderabitur sexies p. h. dieb. Merc. et Sat. h. iii, iv et v.
- ARNOLDVS SCHAEFER Dr. *Publice* I. Exercitationes Seminarii Regii historici moderari perget h. p. i. *Privatim* II. De Graecae atque Romanae historiae fontibus disseret dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. ix.
- ANTONIVS SPRINGER Dr. *Publice* I. De Alberto Durero semel p. h. h. x disseret. *Privatim* II. Historiam cultus victusque humani aevi renascentis quater p. h. h. x enarrabit.
- FRANCISCVS GVILELMVS KAMPSCHVLTE Dr. *Publice* I. Exercitationes Seminarii Regii historici moderari perget semel p. h. h. xii. *Privatim* II. Historiam saeculi decimi sexti et septimi exponet quater p. h. h. iv.
- FRANCISCVS BVECHELER Dr. *Publice* I. In Seminario Regio philologico Senecae aliquot epistulas cum sodalibus leget eorumque disputationes moderabitur d. Mart. et Ven. h. iii. *Privatim* II. Bucolicorum poetarum Graecorum carmina interpretabitur quater p. h. h. xi. *Privatissime et gratis* III. Vespertinis binis p. h. horis exercitationes instituet epigraphicas.
- HERMANNVS VSENER Dr. *Publice* I. Seminarii Regii philologici sodales extraord. interpretandis Lysiae orationibus, carminibus Catulli selectis exercebit bis p. h. h. iii. *Privatim* II. Graecorum Romanorumque morum culturaeque historiam adumbrabit quater p. h. h. xii.
- RVDOLPHVS LIPSCHITZ Dr. *Publice* I. Seminarii Regii mathematici exercitationes moderari perget bis p. h. h. x. *Privatim* II. Theoriam aequationum differentialium partialium tradet quater p. h. h. ix. III. Elementa algebrae superioris docebit quater p. h. h. x.
- IOANNES HANSTEIN Dr. *Publice* I. Excursiones botanicas instituet d. Sat. h. pom. *Privatim* II. Botanicam generalem docebit et demonstrationibus illustrabit sexies h. viii. III. Exercitationes microscopicas moderari perget d. Merc. et Sat. h. viii—xii. IV. Exercitationes in plantis dignoscendis instituet d. Mart. et Ven. h. viii. Praeterea V. Seminarii Regii physici exercitationes botanicas moderabitur d. Merc. h. iii.
- FRIDERICVS HEIMSOETH Dr. *Publice* I. In Seminario Regio philologico sodalibus ordi-

- nariis Euripidis fabulam satyricam interpretandam proponet disputationesque eorum moderabitur bis p. h. h. iii. *Privatim* II. Aristophanis Pacem interpretabitur ter p. h. h. x.
- NICOLAUS DELIVS Dr. *Publice* I. Dantis Divinam Comoediam interpretabitur ter p. h. h. vii. *Privatim* II. Grammaticam historicam linguae Anglicae docebit quater p. h. h. xii.
- AVGVSTVS KEKVLÉ Dr. *Publice* I. Doctrinae chemicae quaestiones selectas tractabit semel d. Ven. h. v. *Privatim* II. Chemiae experimentalis partem I. i. e. chemiam inorganicam tradet quinquies p. h. h. xii. III. Chemiae organicae elementa exponet bis dieb. Mart. et Iov. h. v. IV. Exercitationes practicas in laboratorio chemico moderabitur una cum ENGELBACH P. E. quotidie ab h. viii ad h. v.
- IVERGEN BONA MEYER Dr. *Publice* I. Doctrinam philosophicam de generis humani progressu exponet semel d. Merc. h. xii. *Privatim* II. Historiam philosophiae antiquae exponet quater dieb. Mart. Merc. Iov. Ven. h. viii. III. Encyclopaediam philosophiae et logice docebit quater dieb. Mart. Merc. Iov. Ven. h. ix.
- IOSEPHVS NEVHAEVSE Dr. *Publice* I. Exercitationes philosophicas moderabitur bis p. h. h. p. i. *Privatim* II. Metaphysicam docebit quater h. vii. III. Psychologiam tradet quater h. viii.

* * *

- THEODORVS BERGK Dr. *Privatim* I. Homericae Iliadis libros primores interpretabitur ter h. x. *Privatissime et gratis* II. Exercitationes philologicas instituet semel h. p. i.

2. Professores extraordinarii

- H. C. BREIDENSTEIN Dr. *Publice* I. De organi structura, historia et usu semel h. c. disseret. *Privatissime* II. Scholas organo canendi cum cantus exercitationibus coniunctas hor. comm. habebit.
- PETRVS KAVFMANN Dr. valetudine impeditus scholas nullas habebit.
- FRANCISCVS RITTER Dr. *Publice* selectas Iuvenalis satiras interpretabitur h. ix dieb. Merc. et Sat.
- GVSTAVVS RADICKE Dr. *Publice* I. Trigonometriam planam aequae ac sphaericam bis p. h. h. iii docebit. *Privatim* II. Dynamicen analyticam quater p. h. h. iv tradet.
- CAROLVS SCHAARSCHMIDT Dr. *Publice* I. De argumentis quibus Deum esse probatur, aget bis p. h. h. p. i. *Privatim* II. Psychologiam docebit quater p. h. h. p. i.
- GERHARDVS VOM RATH Dr. *Publice* I. Excursiones geognosticas in agro Bonensi instituet d. p. i. *Privatim* II. Geognosiae partem primam seu Petrographiam docebit ter h. xi.
- IACOBVS BERNAYS Dr. *Publice* I. Orationes Sallustianas enarrabit d. Merc. h. iv. *Privatim* II. Historiam philologiae tradet dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. iv.
- FRIDERICVS MOHR Dr. *Publice* I. Theoriam mechanicam affinitatis chemicae exponet semel d. Merc. h. xi. *Privatim* II. Pharmaciam ter dieb. Lun. Mart. Iov. h. ix docebit. III. Analysin volumetricam semel d. Ven. h. ix exponet.
- ADOLPHVS HELD Dr. *Publice* I. Exercitationes oeconomico-politicas semel h. p. i. moderabitur. *Privatim* II. Oeconomiam publicam tradet quinquies h. ix.

- HERMANNVS KORTVM Dr. *Publice* I. Exercitationes Seminarii mathematici moderari perget semel p. h. h. p. st. *Privatim* II. Theoriam functionum ellipticarum exponet quinquies p. h. h. viii.
- THEOPHILVS ENGELBACH Dr. *Publice* I. Productorum chemicorum, quae organica nuncupantur, praeparationem docebit semel p. h. h. p. i. *Privatim* II. Chemiae analyticae partem secundam exponet ter p. h. h. p. i.
- RENARDVS KEKVLÉ Dr. *Publice* I. Seminarii archaeologici exercitationes moderari perget semel p. h. h. v. *Privatim* II. Topographiam et monumenta urbis Athenarum atque Atticae enarrabit ter p. h. h. v.

3. *Privatim docentes*

- CAROLVS IVSTVS ANDRAE Dr. *Privatim* de plantis et animalibus fossilibus disseret quater p. h. h. ix.
- FRANCISCVS GEHRING Dr. *Gratis* I. De vita operibusque Leonardi Euleri bis p. h. h. viii disseret. *Privatim* II. Calculum differentialem tradet quater p. h. h. xi.
- CLEMENS SCHLVETER Dr. *Gratis* I. Geognosiam Germaniae in septentrionem et occidentem spectantis tradet d. Merc. h. v. *Privatim* II. Palaeontologiam docebit quater vel quinquies h. v. *Privatissime* III. Exercitationes palaeontologicas et geognosticas moderabitur quater p. h. h. p. i.
- EDVARDVS KETTELER Dr. *Gratis* I. Capita physices selecta bis h. xii tractabit. *Privatim* II. Introductionem in physicen theoreticam quater h. xii tradet.
- IOSEPHVS KLEIN Dr. *Privatim* I. Syntaxim graecam tradet quaternis scholis p. h. h. ix. II. Palaeographiam latinam docebit adiunctis exercitationibus bis terve p. h. h. x. *Privatissime et gratis* III. Sodalibus societatis philologicae Taciti annales, praesertim locos, quibus res Germanorum continentur, interpretandos proponet disputationesque eorum moderari perget bis p. h. h. viii.
- REINERVS RIETH Dr. *Gratis* I. Methodum volumetricam chemicam exponet bis p. h. h. p. i. II. Capita chemiae selecta tradet semel p. h. h. p. i.
- GEORGIVS LIB. BARO DE HERTLING Dr. *Gratis* I. Leibnitii philosophiam explicabit semel p. h. h. viii. *Privatim* II. Psychologiam docebit quater p. h. h. vii.
- CONRADVS VARRENTRAPP Dr. *Gratis* I. Historiam belli ad liberandam Germaniam a. 1813 et 1814 gesti semel h. xii enarrabit. *Privatim* II. Historiam Germanorum tradet quater h. xii.
- ARNOLDVS DE LASAVLX Dr. *Gratis* I. Geographiam physicam in geologiam introducturus tractabit semel h. x—xii. *Privatim* II. Geologiam docebit quinquies h. x.
- ERNESTVS WEISS Dr. commeatu impetrato scholas nullas habebit.
- IOANNES SCHMIDT Dr. *Privatissime et gratis* I. Exercitationes sanscriticas moderabitur bis p. h. h. p. i. *Privatim* II. Grammaticam linguae Goticae docebit Vulfilaeque novi testamenti versionem interpretabitur ter p. h. h. p. i.
- ERNESTVS PFITZER Dr. *Publice* I. De familiis naturalibus plantarum Florae Germanicae

- semel p. h. disseret. *Privatim* II. De propagatione plantarum, imprimis phanerogamarum bis p. h. aget.
- PAVLVS GVSSFELD'T Dr. commeatu impetrato scholas non habebit.
- EDVARDVS HILLER Dr. *Gratis* I. Taciti annales explicabit bis p. h. h. xi. *Privatissime et gratis* II. Exercitationes philologicas moderari perget h. p. i.
- ANTONIVS BIRLINGER Dr. *Gratis* I. De lingua litterisque Alisatie semel disseret. *Privatim* II. Carmen tam Otfridi Weissenburgensis quam Anonymi Saxonici quod dicitur Héliand comparata amborum indole explicabit ter h. vii. III. Goticae et Norroenae linguae rudimenta docebit bis p. h. h. xi.
- CAROLVS GLASER Dr. commeatu impetrato scholas nullas habebit.
- ARNOLDVS GIESEN Dr. *Gratis* I. Theoriam elasticitatis docebit ter p. h. h. p. i. *Privatim* II. Elementa calculi differentialis et integralis exponet sexies p. h. h. p. i.
- CAROLVS DILTHEY Dr. *Gratis*. Propertii carmina interpretabitur praemissa elegiae historia bis p. h. h. xii.
- AEMILIANVS BVDDÉ Dr. *Gratis* I. Mechanicam caloris theoriam ad phaenomena chemica adhibebit bis p. h. h. p. i. *Privatim* II. De undarum theoria disseret ter h. p. i.
- CAROLVS GVSTAVVS ANDRESEN Dr. *Gratis* I. Transfigurationes vocabulorum in lingua Germanica semel p. h. persequetur. II. In usum loquendi inquirere perget semel p. h. *Privatim* III. De Germanorum nominibus gentilicis quater p. h. aget.
- HENRICVS EVGENIVS PRYM Dr. *Gratis* I. Linguae Arabicae elementa tradet bis p. h. h. vii. II. Lectiones Syriacas continuabit bis p. h. h. vii. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes neo-arabicas moderabitur semel p. h. h. vii.

ARTES GYMNASTICAE

Arma tractandi modos tradet EHRICH.

DISCIPLINARVM APPARATVS ET INSTITVTA

Bibliotheca academica senis p. d. diebus ab h. ii ad iv patebit, legitimeque petentibus eius copiae prompte officioseque dispensabuntur.

Praeterea apparatus et instituta variis disciplinis parata haec sunt: Anagnosterium academicum; — Institutum evangelico-theologicum; Theatrum anatomicum; Clinicum et polyclinicum medicum; Cursus practicus psychiatricus in Nosocomio insanorum Sigburgensi per feriarum tempus instituendus; Clinicum et polyclinicum chirurgicum et ophthalmiatricum; Apparatus instrumentorum et ligaminum chirurgicorum; Xenodochium obstetricium; Institutum physiologicum; Apparatus pharmacologicus; — Specula astronomica; Supellex instrumentorum physices; Laboratorium chemicum et practicum chemicum; Laboratorium pharmaceuticum; Museum mineralogicum zoologicumque; Hortus botanicus; Institutum botanicum; — Gypsotheca illustrandae arti antiquae, Museum antiquitatum Rhenanarum; Apparatus musicus; Apparatus technologicus; Institutum oeconomiae rurali exercendae.

Seminarii Regii theologici evangelicorum exercitationes LANGE, KRAFFT et KAMP-HAVSEN P. P. O. O. regere pergent. Seminarii Regii homiletici et catechetici evangelicorum exercitationes moderabitur CHRISTLIEB P. O. — Seminarii Regii homiletici et catechetici catholicorum exercitationes moderabuntur DIERINGER P. O. et ROTH P. E. — Theologiae catholicae studiosos in convictorio degentes moderante ROTHIO P. E. inspectore repetendis lectionibus disputationibusque instituendis exercebunt Repetentes.

De Seminario Regio philologico sub nomin. profess. ord. philos. BVECHELER, VSENER et HEIMSOETH dictum est; de Seminario Regio physico sub nomin. profess. ord. philos. NOEGGERATH, TROSCHER, CLAVSIVS, HANSTEIN; de Seminario Regio mathematico sub nom. prof. ord. phil. LIPSCHITZ et KORTVM; de Seminario Regio historico sub nom. prof. ord. phil. DE SYBEL, SCHAEFER, KAMPSCHVLTE.

SCHOLAE

QVAE IN ACADEMIA CAMERALI ET GEORGICA POPPELSDORFIANA HABEVNTVR

In rei agrariae studium introducet FREYTAG Dr. et prof.
Agricolationem sive plantarum culturam quater p. h. docebit OEHMICHEN Dr.
Pratorum cultura bis p. h.
Animalium recte producendorum cultura ter p. h.
In seminario georgico exercitationes moderabitur OEHMICHEN Dr.
De vinearum plantarumque horticultura ter p. h. ager SINNING horti botanici inspector.
Silvarum colendarum artem ter p. h. exponet HERF superior saltuum praefectus.
Chemiam organicam experimentalem quater p. h. tradet FREYTAG Dr. et prof.
Chemiam animalium culturae accommodatam bis p. h. explicabit idem.
Exercitationes chemiae analyticae in laboratorio instituendas moderabitur idem.
De animalium nutrimentis recte miscendis bis p. h. disseret RITTHAVSEN Dr. et prof.
Physicam experimentalem ter p. h. docebit BVDDE Dr.
Exercitationes physicae practicae moderabitur idem.
Botanicam oeconomicam plantarumque morbos quater p. h. docebit KOERNICKE Dr. et prof.
Exercitationes microscopicas et physiologicas instituet idem.
Historiam naturalem animalium evertebratorum ter p. h. tradet TROSCHER Dr. et prof.
Geognosiam bis p. h. exponet ANDRAE Dr.
Architecturam rei rusticae accommodatam bis p. h. tradet SCHVBERT Dr. et architectus.

Geometriam practicam cum exercitationibus metiendi planandique agros docebit idem.

Artem delineandi bis p. h. explicabit idem.

Oeconomiam politicam sive nationalem ter p. h. enarrabit HELD Dr. et prof.

Ius agrarium ter p. h. exponet KLOSTERMANN Dr.

De dignoscendis equorum corporibus semel disseret SCHELL veterinarius.

De morbis acutis et epidemicis animalium domesticorum ter p. h. aget idem.

Apium curam semel p. h. exponet POLLMANN Dr.

Praeterea demonstrationes rusticae atque excursions botanicae, geognosticae, rusticae, silvaticae instituentur.

FFT et KAMP-
echetici evange-
omiletici et cate-
H P. E. — Theo-
P. E. inspectore

CHELER, VSE-
in. profess. ord.
inario Regio ma-
o Regio historico

HABEBVNTVR

N Dr.

anici inspector.
fectus.
t prof.

m.

N Dr. et prof.

NICKE Dr. et prof.

EL Dr. et prof.

, et architectus.

THEOLOGICAE		IVRIDICAE	
EVANGELICAE	CATHOLICAE		
Evangelium Ioannis quinquies Dietzsch P. O.	Psalmos quater Reusch P. O. — Hermenenticam biblicam bis idem.	Ius criminale sexies Aegidi P. O.	Hora
Psalmos quater Kamphausen P. O. — Locos poeticos in libris Vet. Test. historicis obvios semel idem.	Theologiae moralis partem II quinquies Floss P. O. — Historiam ecclesiasticam inde ab a. 1648 —1789 semel idem. — Theologiae moralis partem II quinquies Simar P. E.	Pandectarum partes priores sexies de Stintzing P. O. — Iuris encyclopaediam et methodologiam sexies Aegidi P. O. — Ius Germanicum privatum cum iure feudali sexies Loersch Dr. — Ius civile Borussicum quinquies Klostermann Dr.	Hora
Ethicen christianam quinquies Lange P. O.	Theologiae dogmaticae partem II sexies Dieringer P. O. — Historiae ecclesiasticae partem II quater Floss P. O.	Ius gentium quater Haelschner P. O. — De confoederatione Germanica bis idem. — Historiam iuris Romani sexies de Stintzing P. O. — Ius commerciale cum iure maritimo et cambiali quinquies Schroeder P. O. — Ius metallicum semel Klostermann Dr.	Hora
Encyclopaediam theologicam bis Lange P. O. — Historiam ecclesiasticam ter Hundeshagen P. O. — Epistolam ad Galatas semel idem.	Doctrinam de gratia Christi bis Dieringer P. O. — Exercitationes homileticas semel idem. — Historiam ecclesiasticam inde ab a. 1648—1789 semel Floss P. O. — Exercitationes de archidioecesis Coloniensis historia semel idem. — Apologeticam bis Simar P. E.	Institutiones et font. iur. Rom. notitiam sexies Sell P. O. — Modum procedendi in instruendis et decidendis causis criminalibus ter quaterve Bauerband P. O. — Ius publicum Germanicum sexies Haelschner P. O. — Iuris Germanorum historiam sexies Aegidi P. O. — Historiam iuris privati et fontium iuris Germanici quinquies Schroeder P. O.	Hora

		MEDICAE	PHILOSOPHICAE
idi P. O.	Hora	VII Gynaecologiae partem semel Veit P. O. — Medicinam forensem quater idem. — De eutozois semel de la Valette P. E. — Osteologiam et syndesmologiam bis idem. — Pathologiam generalem ter Obernier P. E.	Botanicen generalem sexies Hanstein P. O. — Dantis Divinam Comoediam ter Delius P. O. — Metaphysicen quater Neuhaeuser P. O. — Linguae Arabicae elementa bis Prym Dr. — Lectiones Syriacas bis idem. — Exercitationes neo-arabicas semel idem.
res sexies uris ency- iam sexies ermanicum ali sexies ile Borus- mann Dr.	Hora	VIII De neoplasia pathologica bis Rindfleisch P. O. — Clinicum ophthalmiatricum bis Saemisch P. E. — Cursum operationum in oculo instituendarum semel idem. — Chirurgiam quotidie Doutrelepont P. E. — Electrotherapiam semel Obernier P. E. — Diagnosticen physicalem et chemicam semel idem.	Zoologiam sexies Troschel P. O. — Carmina theodisca selecta bis Simrock P. O. — Mythologiam Germanicam quater idem. — Physicen experimentalem ter Clausius P. O. — Exercitationes in plantis dignoscendis bis Hanstein P. O. — Exercitationes microscopicas bis h. VIII—XII idem. — Exercitationes practicas in laboratorio chemico quotidie h. VIII—V A. Kekulé P. O. et Engelbach P. E. — Historiam philosophiae antiquae quater Meyer P. O. — Psychologiam quater Neuhaeuser P. O. — Theoriam functionum ellipticarum quinquies Kortum P. E. — De vita operibusque Leonardi Euleri bis Gehring Dr. — Exercitationes societatis philologicae bis Klein Dr. — Psychologiam quater de Hertling Dr. — Leibnitii philosophiam semel idem.
Haelsch- ederatione Historiam tintzing ciale cum quinquies un metal- ann Dr.	Hora	IX Physiologiae partem primam quotidie Pflüger P. O. — Clinicum chirurgicum quotidie Busch P. O.	Mineralogiam quinquies Noeggerath P. O. — Historiam naturalem Molluscorum semel Troschel P. O. — Physicen experimentalem ter Clausius P. O. — De Graecae atque Romanae historiae fontibus quater Schaefer P. O. — Theoriam aequationum differentialium partialium quater Lipschitz P. O. — Encyclopaediam philosophiae et logicen quater Meyer P. O. — Selectas Iuvenalis satiras bis Ritter P. E. — Pharmaciarn ter Mohr P. E. — Analysin volumetricam semel idem. — Oeconomiam publicam quinquies Held P. E. — De plantis et animalibus fossilibus quater Andrae Dr. — Syntaxim Graecam quater Klein Dr.
jur. Rom. O. — Mo- ruendis et alibus ter P. O. — cum sexies Iuris Ger- es Aegidi is privati et i quinquies	Hora	X Clinicum chirurgicum quotidie Busch P. O. — Anatomiam organorum sensuum semel Schultze P. O. — Anatomiam microscopicam ter idem. — Chemiam physiologicam bis Pflüger P. O. — Clinicum medicum quotidie Rühle P. O.	De locis fossilium singularibus bis Noeggerath P. O. — Historiam naturalem Molluscorum semel Troschel P. O. — De Alberto Durero semel Springer P. O. — Historiam culturae saec. XVI et XVII quater idem. — Elementa algebrae superioris quater Lipschitz P. O. — Seminarii Regii mathematici exercitationes bis idem. — Aristophanis Pacem ter Heimsoeth P. O. — Homericae Iliadis libros primores ter Bergk. — Palaeographiam latinam bis terve Klein Dr. — Geographiam physicam semel x—xii. de Lasaulx Dr. — Geologiam quinquies idem.

THEOLOGICAE		IVRIDICAE	
EVANGELICAE	CATHOLICAE		
Vitam et doctrinam Apostolorum quater Krafft P. O. — Hymnologiam bis idem. — Theologiae pastoralis partem propriam ad curam animarum spectantem bis Christlieb P. O. — Theologiam apologeticam ter idem.	Acta Apostolorum bis Hilgers P. O. — Patrologiam bis idem. — Epistolam ad Romanos ter Langen P. O.	Ius ecclesiasticum quinquies Walter P. O. — Processum civilem quinquies Bluhme P. O. — Pandectarum partem secundam (Ius obligationum ac familiarum) sexies Sell P. O. — Ordinem iudiciorum et processum quem dicunt civilem, qui in terris Rhenanis viget, quinquies vel sexies Bauerband P. O. — Ius naturae sive Philosophiam iuris quater Hüffer P. E.	Hora
Historiam ecclesiasticam bis Hundedshagen P. O. — Epistolam ad Galatas semel idem. — Archaeologiam Hebraicam quater Kamphausen P. O.	Evangelium Ioannis quater Langen P. O. — Theologiae N. T. capita selecta semel idem. — Theologiae pastoralis partem II ter Roth P. E. — Doctrinam de sacramento poenitentiae administrando bis idem. — Historiam vulgatae Bibliorum versionis semel Kaulen Dr.	Ius ecclesiasticum catholicorum et evangelicorum quinquies Bluhme P. O. — Pandectarum tertiam partem (Ius hereditarium Rom.) quinquies Sell P. O. — Iuris Pandectarum exercitationes semel idem. — Finium inter ecclesiam et rempublicam reguudorum historiam semel Aegidi P. O. — Historiam iuris publici Germanici ter Schroeder P. O. — Ius ecclesiasticum catholicorum et evangelicorum quater Hüffer P. E.	Hora
	Exercitationes catecheticas semel Roth P. E.		Hora
Kantii, Schleiermachers, Hegelii philosophicas de religione notiones bis Dietzsch P. O. — Orationem Iesu Christi montanam bis Lic. Thoenes.	Isaiam ter Kaulen Dr.	Ius bonorum ecclesiasticorum semel Hüffer P. E.	Hora

ORDINE DISCRIPTAE

	MEDICAE	PHILOSOPHICAE
Wal- ivilem Pan- i (Ius sexies iorum vilem, quin- P. O. phiam	XI Anatomiam organorum sensuum semel Schultze P. O. — Exercitationes microscopicas una cum de la Valette P. E. ter idem. — Theoriam microscopii semel idem. — Clinicum et poliel- nicum quotidie Rühle P. O.	Mineralogiam pharmaceuticam bis Noeggerath P. O. — De stellis variabilibus bis Argelander P. O. — Scriptores Arabes difficiliores bis Gildemeister P. O. — Linguam Aethiopicam bis idem. — Bucolicos graecos quater Buecheler P. O. — Geognosiae primam partem s. Petrographiam ter vom Rath P. E. — Theo- riam mechanicam affinitatis chemicae semel Mohr P. E. — Calcu- lum differentialem quater Gehring Dr. — Taciti annales bis Hiller Dr. — Carmen tam Otfredi Weissenburgensis quam Anonymi Sa- xonienm illud quod dicitur Héliand comparata amborum indole ter Birlinger Dr. — Goticae et Norroenae linguae rudimenta bis idem.
Horat corum Bluh- ertiam Rom.) s Pan- semel lesiam histo- — Hi- fici ter eccle- vange- E.	XII Therapiam generalem semel Naumann P. O. — Exercitationes practicas in clinico obstetricio quotidie Veit P. O. — Cursum microscopicum quotidie Schultze P. O. — Selecta capita pa- thologiae specialis semel Rühle P. O.	Elementa astronomiae quinquies Argelander P. O. — Genesis quinquies Gildemeister P. O. — Oeconomiae publicae partem pragmaticam et specialem quater Nasse P. O. — Exercitationes seminarii Regii historici semel Kampschulte P. O. — Graecorum Romanorumque morum culturaeque historiam quater Vsener P. O. — Grammaticam historiam linguae Anglicae quater Delius P. O. — Chemiae experimentalis partem I i. e. chemiam inorganicam quinquies A. Kekulé P. O. — Doctrinam philosophicam de generis humani pro- gressu semel Meyer P. O. — Capita physices selecta bis Ketteler Dr. — Introductionem in physicen theoreticam quater idem. — Historiam belli ad liberandam Germaniam a. 1813 et 1814 gesti semel Varrentrapp Dr. — Historiam Germanorum quater idem. — Propertii carmina praemissa elegiae historia bis Dilthey Dr.
Horat	II Cursum physiologicum bis Pflüger P. O. — Cursum pathologico-histologicum bis Rindfleisch P. O.	Elementa linguae sanscriticae ter Gildemeister P. O. — Lectiones Arabicas bis idem.
Horat	III Cursum physiologicum bis Pflüger P. O. — Cursum pathologico-histologicum bis Rindfleisch P. O. — Physiologiam generalem et compa- ratam semel Schaaffhausen P. E. — Histo- riam primitivam humani generis semel idem. — Polielinicum paediatricum semel Binz P. E. — Diagnosticen physicalem et chemicam bis Ober- nier P. E.	Rigvedam bis Gildemeister P. O. — Metaphysicam quin- quies Knoedt P. O. — Exercitationes practicas in laboratorio phy- sico bis Clausius P. O. — Seminarii philologici exercitationes bis Buecheler P. O. bis Vsener P. O. — Seminarii physici exerci- tationes botanicas semel Hanstein P. O. — Excursiones botanicas semel idem. — Seminarii philologici exercitationes bis Heimsoeth P. O. — Trigonometriam et planam et sphaericam bis Radicke P. E.
Horat	IV Seminarium pharmacologicum quotidie Binz P. E. — Diagnosticen physicalem et chemicam bis Obernier P. E. — Dieteticen bis Zuntz Dr. — Physicam medicam bis idem. — Doctrinam de fasciis chirurgicis bis a Mosengeil Dr.	Exercitationes seminarii Regii physici semel Noeggerath P. O. — Exercitationes seminarii Regii physici semel Troschel P. O. — Exercitationes practicas in laboratorio physico bis Clau- sius P. O. — Historiam saeculi decimi sexti et septimi quater Kampschulte P. O. — Dynamicen analyticam quater Radicke P. E. — Historiam philologiae quater Bernays P. E. — Sallustianas orationes semel idem.

ORDINE DISCRIPITAE

	MEDICAE	PHILOSOPHICAE
Hora	V Cursum operationum obstetriciarum bis Veit P. O. — Luxationum partem secundam semel Busch P. O. — Exercitationes microscopicas ter Schaaffhausen P. E. — Cursum ophthalmoscopicum semel Saemisch P. E. — De morbis syphiliticis semel Doutrelepont P. E. — Hygieinem publicam semel Finkelburg Dr. — Medicinam forensem quater idem.	Historiam saeculi XVIII quater a Sybel. — Historiam philosophiae Graecorum antiquae bis Knoedt P. O. — Exercitationes practicas in laboratorio physico bis Clausius P. O. — Chemiae organicae elementa bis A. Kekulé P. O. — Doctrinae chemicae quaestiones selectas semel idem. — Topographiam et monumenta urbis Athenarum atque Atticae ter R. Kekulé P. E. — Exercitationes seminarii archaeologici semel idem. — Geognosiam Germaniae in septentrionem et occidentem spectantis semel Schlüter Dr. — Palaeontologiam quater aut quinque idem.
Hora	VI Cursum operationum obstetriciarum bis Veit P. O. — Cursum operationum chirurgicarum Busch P. O. et Doutrelepont P. E. — De oculi functionibus perturbatis semel Saemisch P. E.	De Provincialium litteris bis Diez P. O. — Linguarum Romanicarum historiam bis idem. — De lingua litterisque Alisatie semel Birlinger Dr.
Horis post	statuendis. De differentiis morborum tam historicis quam geographicis bis Naumann P. O. — Osteologiam pelvis semel Weber P. O. — Seminarium physiologicum quotidie Pflüger P. O. — Seminarium pathologicum quotidie Rindfleisch P. O. — De vitiis pelvis muliebris semel Hoening Dr. — De morbis puerperarum bis idem. — Selecta capita chirurgiae a Mosengeil Dr.	Exercitationes astronomicas practicas: Argelander P. O. — Petrarchae carmina selecta semel Diez P. O. — Grammaticam Theodiscam bis terve idem. — Exercitationes seminarii historici semel a Sybel P. O. — Historiam administrationis et constitutionis regni Borussiae bis Nasse P. O. — Exercitationes physicas in Seminario Regio physico semel Clausius P. O. — Exercitationes seminarii historici semel Schaefer P. O. — Exercitationes epigraphicas bis Buecheler P. O. — Exercitationes philosophicas Neuhaeuser P. O. — Exercitationes philologicas semel Bergk P. O. — De organi structura, historia et usu semel Breidenstein P. E. — Scholas organo canendi idem. — De argumentis, quibus deum esse probatur bis Schaarschmidt P. E. — Psychologiam quater idem. — Excursionem geognosticam vom Rath P. E. — Exercitationes oeconomico-politicas semel Held P. E. — Exercitationes seminarii mathematici semel Kortum P. E. — Productorum chemicorum, quae organica nuncupantur, praeparationem semel Engelbach P. E. — Chemiae analyticae partem secundam ter idem. — Exercitationes palaeontologicas et geognosticas quater Schlüter Dr. — Methodum volumetricam bis Rieth Dr. — Capita chemiae selecta semel idem. — De familiis naturalibus semel Pfitzer Dr. — De propagatione plantarum bis idem. — Exercitationes philologicas Hiller Dr. — Theoriam elasticitatis ter Giesen Dr. — Elementa calculi differentialis et integralis sexies idem. — De undarum theoria ter Budde Dr. — Mechanicam caloris theoriam ad phaenomena chemica bis idem. — Transfigurationes vocabulorum in lingua Germanica semel Andresen Dr. — In usum loquendi inquirere perget semel idem. — De Germanorum nominibus gentilicis quater idem.

G